

UUDEN DOKUMENTARISMIN KYNNYKSELLÄ

Internet dokumenttielokuvan ensisijaisena julkaisualustana

Eero Mäntymaa

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Länsi, Turku

Viestinnän koulutusohjelma

Medianomi (AMK)

*Meitä ei enää kutsuta vain katsomaan elokuvia. Meitä kutsutaan nyt osallistumaan.
-Stephen Keane*

TIIVISTELMÄ

Eero Mäntymaa. Uuden dokumentarismien kynnyksellä. Internet dokumenttielokuvan ensisijaisena julkaisualustana, Turku, kevät 2010, 51 s.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Turun toimipaikka, viestinnän koulutusohjelma, medianomi (AMK).

Opinnäytetyöni tarkoitus on tuottaa sovellettavissa olevaa tietoa siitä, mitä tarkoittaa dokumenttielokuvan tuottaminen ensisijaisesti verkkoon. Mitä rajoitteita ja mahdollisuuksia internetissä julkaisu dokumentille asettaa? Mitä on otettava huomioon dokumentin suunnittelu-, tuotanto- ja julkaisuvaiheissa? Lisäksi tutkielman tarkoituksena on täsmentää, mitä verkkodokumentarismilla tarkoitetaan ja mitkä ovat sen erot perinteiseen dokumentarismiin nähden, sekä kartoittaa verkkodokumentarismien tilaa tämän päivän Suomessa ja muualla maailmassa.

Tutkielman pääaineistona käytin verkkodokumentarismien uranuurtajien haastatteluja Suomesta ja muualta maailmasta. Olennainen osa tutkielman tiedoista perustuu oma-kohtaisiin havaintoihin oman verkkodokumentin tekoprosessista. Lisäksi hyödynsin tutkielmassa internetissä julkaisemista käsittelevää kirjallisuutta, sekä verkkodokumentarismia koskevia tutkimuksia ja artikkeleita.

Opinnäytetyön tutkielmaosa ja tuoteosa ovat vahvasti toisiinsa sidoksissa. Tuoteosa oli Sonja Hyppäsen kanssa tuotettu lyhytdokumentti *Notes from Palestine*, joka julkaistiin verkossa. Dokumentin jälkituotantovaiheessa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että dokumentti soveltuisi verkossa helposti lähestyttäväksi.

Tietotekniikan ja internetin tiedonsiirron nopeutuminen on tuonut uusia mahdollisuuksia verkkodokumentarismille. Tämä on johtanut dokumenttielokuvan siirtymiseen verkkoon. Dokumenttielokuvien tekijöille verkko ensisijaisena julkaisualustana tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia ja keinoja tarinankerrontaan. Näitä ovat muun muassa multilineaarisuus lineaarisen kerronnan sijaan, eri mediasisältöjen yhdistäminen, sekä yleisön osallistuminen sisällön kommentoijina ja tuottajina. Verkkodokumentarismi on uusi, mutta kasvava dokumentarismien laji, jonka säännöt ja käytännöt hakevat parhailaan muotoaan. Ensimmäisiä, urauurtavia verkkodokumentteja, julkaistaan kuitenkin parhaillaan.

Asiasanat: Verkkodokumentti, dokumenttielokuva, internet, uusmedia, hypermedia, internet-elokuva

ABSTRACT

Eero Mäntymaa. Web as the first platform of a documentary film, Turku spring 2010. Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Communication and Media.

The aim of this thesis is to produce applicable information about what does it mean to produce a documentary film primarily to the web. What limitations and possibilities does web publishing bring to the field of documentarism? What needs to be considered in the planning, production, and publishing stages of the documentary? An additional objective of the thesis is to clarify, what is meant by web documentarism, what are its main differences in comparison to traditional documentarism, and what is the state of web documentarism today in Finland and in the rest of the world.

The material mainly used for the thesis consisted of interviews with pioneers of web film makers, and web documentary film makers from Finland and other countries. A part of the information material is personal observations from web documentary production. The literary material consisted of literature about publishing in the web, and research and articles made about web documentarism.

The literary part and the productive parts of the thesis are strongly connected. The productive part was a short documentary *Notes from Palestine*, which was produced with Sonja Hyppänen and published on the web. In the post-production phase of the documentary, special attention was paid so that the documentary would be easily approachable on the web.

The development of information technology and data transfer through the internet has brought new possibilities to the field of web documentarism. This has made the documentary film shift to towards internet. To documentary film makers, the web as first platform gives new possibilities and methods of story narrative. These are multilinear narration instead of linear narration, the combination of different types of media, and the shift of the audience's role from being a receiver to being an active commentator and producer of the documents content. Web documentarism is a new, yet a growing genre of documentarism, which is currently in the phase of searching its rules and practices. Nevertheless, the first groundbreaking web documentaries are being published at the moment.

Keywords: Web documentarism, documentary film, internet, new media, hypermedia, web cinema

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	9
2.1 Tutkimuskohde	9
2.2 Aikaisempi tutkimus	10
2.3 Tutkielmassa käytetty aineisto ja metodit	11
3 VERKKODOKUMENTARISMI	12
3.1 Elokuva internetissä	12
3.2 Verkkodokumentin määrittely	13
4 INTERNET DOKUMENTIN JULKAISUALUSTANA	14
4.1 Julkaisualustan merkitys	14
4.2 Pientä ja tiivistä pieneltä ruudulta	15
4.3 Hypermedia	16
4.4 Nonlineaarisuus ja multilineaarisuus	17
4.5 Jatkuvasti muuttuva, loputtomiin jatkuva	18
4.6 Dokumentarismia reaaliajassa	19
4.7 Interaktiivinen media	20
5 YLEISÖ VERKOSSA	22
5.1 Linkin levittäminen	22
5.2 Oman yleisön tavoittaminen	23
5.3 Verkkodokumentti tarvitsee vetoapua	23
5.4 Sosiaalisen median valjastaminen	25
5.5 Yleisö kohtaa keskustelupalstalla	26
5.6 Yleisö kohtaa dokumentaristin	27
5.7 Yleisö sisällöntuottajana	28
6 VERKKODOKUMENTIN KOMPASTUSKIVIÄ	32
6.1 Käytettävyys on verkkodokumentin elinehto	32
6.2 Valinnanvapaus katsojalle	34
6.3 Rahoitus verkkodokumentin ongelmana	35

7 OMA DOKUMENTTIPROJEKTI – NOTES FROM PALESTINE	36
7.1 Dokumentin aihe	36
7.2 Dokumentin tekoprosessi	36
7.3 Dokumentin julkaisumuoto	37
7.4 Julkaisutavan vaikutus dokumentin jälkituotantoon	40
7.5 Dokumentin levittäminen verkossa	41
7.6 Tuotannon jälkianalyysi	42
8 YHTEENVETO JA POHDINTA	45
LÄHTEET	49
LIITE	
Verkkodokumenttien www-osoitteita	51

JOHDANTO

Internet muuttaa muotoaan nopeasti. Sen koko kasvaa, tiedonsiirto nopeutuu, ja se saavuttaa joka vuosi suuremman määrän ihmisiä. Uudentyyppisiä verkkopalveluja ja internet-ilmiöitä syntyy joka vuosi. On luonnollista, että internet myös muokkaa jatkuvasti sitä tapaa, jolla mediasisältöjä julkaistaan ja levitetään. Mediasisällöt ovat siirtyneet verkkoon, niin myös elokuvat. Dokumenttielokuvan tuottamiseen internet on tuonut kiehtovia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita.

Tämän tutkielman tavoitteena on tuottaa helposti sovellettavissa olevaa tietoa dokumenttielokuvan julkaisemisesta verkosta. Tutkielmassa pohdin seuraavia kysymyksiä: Miten verkossa julkaisu muuttaa dokumentin tekoprosessia? Mitä julkaisussa ja elokuvan levittämisessä tulee huomioida? Olennaisin kysymys on, miten journalistisen dokumenttielokuvan julkaisu verkossa vaikuttaa dokumentin muotoon ja sisältöön. Tästä muodostui myös tutkielman pääkysymys.

Vaikka dokumentti voi olla hyvinkin viihteellinen, eroaa se fiktiivisestä elokuvasta olennaisesti sen tavoitteiden journalistisen päämäärän, tietojen ja näkökulmien levittämisen, vuoksi. Karkeasti voidaan sanoa, että dokumentin ensisijainen päämäärä ei ole tuottaa tuotantoyhtiölle taloudellista voittoa. Verkossa julkaisu on ilmaista, nopeaa ja poistaa suurelta osin tieltään maantieteen asettamat esteet. Teoriassa verkossa julkaiseminen voi tuoda dokumentille hetkessä maailmanlaajuisen yleisön. Näiden seikkojen vuoksi voidaan ajatella, että kynnys internetissä julkaisuun on dokumentin kohdalla matalampi kuin kaupallisella, fiktiivisellä elokuvalla.

Internet ei kuitenkaan ole elokuvateatteri, tai tv-ruutu. Internetissä dokumentin muoto on multilineaarinen perinteisen lineaarisen kerronnan sijaan. Sillä ei tarvitse olla alkua ja loppua, ja dokumentissa voidaan seurata yhtä aikaa monia rinnakkaisia tarinoita. Dokumentin voi halutessaan pysäyttää, ja vaikkapa alkaa katsoa samaa asiaa uudelta kantilta. Verkossa julkaisu on kevyttä ja nopeaa, joten se antaa mahdollisuuden todelliseen, reaaliaikaiseen dokumentin tuotantoon. Kun näistä perinteisen elokuvan rajoitteista voidaan astua ulos, ei tämä voi olla vaikuttamatta dokumentin muotoon.

Kun suunnitellaan dokumenttia, jonka ensisijainen julkaisualusta on internet, perinteinen televisioon suunnatun dokumentin muoto tuleekin hylätä.

Opinnäytetyöni tuoteosana tein työparini Sonja Hyppäsen kanssa lyhyen dokumenttielokuvan *Notes from Palestine*. Kuvasimme palestiinalaisten muusikoiden elämää Länsirannalla noin kahden kuukauden ajan, ja julkaisimme lopputuloksen internetiin luomallamme sivustolla. Dokumentin jälkituotannossa kiinnitettiin erityistä huomiota julkaisualustaan. Dokumentin suunnitteluun, tuotantoon ja julkaisuun liittyvä pohdinta on osa tätä tutkielmaa. Käyn läpi niitä valintoja, joita teimme saadaksemme verkkodokumenttillemme yleisöä. Sovellan tutkielmaa varten keräämääni tietoa siis käytännössä omaan projektiini. Tämän jälkeen pohdin sitä, miten valitut ratkaisut mahdollisesti vaikuttivat dokumentin leviämiseen. Näin opinnäytetyöni tutkielmaosa on vahvasti sidoksissa sen tuoteosaan. Pääpaino on kuitenkin nimenomaan dokumentin työstöön liittyvien ratkaisujen analysoinnissa, eikä itse dokumentin leviämisen seurannassa.

Halusin tutkia aihetta, koska koen verkkodokumentarismien olevan suuren nousunsa kynnyksellä. Tämän dokumentarismien lajin menestyneet, suuntaa näyttävät pioneerit, ovat jo täällä. Uskon verkkodokumentarismien muokkaavan pysyvästi sitä tapaa, jolla dokumentaristit dokumenttejaan suunnittelevat, kuvaavat ja levittävät.

Tutkielman tarkoituksena on toimia tiiviinä ja ajatuksia herättävänä johdantona verkkodokumentarismien maailmaan. Määrittelen työssä ensin verkkodokumentin käsitteen, mitä verkkodokumentarismilla ylipäänsä tarkoitetaan, ja mitkä ovat sen mainittavimmat erot perinteiseen dokumenttielokuvaan. Käyn tiivistetysti läpi elokuvan historiaa internetissä ja sitä, millainen on verkkodokumentarismien tila tänä päivinä maailmalla ja Suomessa. Esittelen verkkodokumentin ominaisuuksia ja erilaisia toteutustapoja tarkemmin muutaman, mielestäni onnistuneen verkkodokumenttiprojektin kautta. Olennainen osa käyttämäni aineistoa ovat verkkodokumentarismien uranuurtajien haastattelut. Näiden esimerkkien, keräämäni aineiston, ja oman projektini kautta pohdin mitä eri tekijöitä tulisi verkkodokumenttia tehtäessä huomioida.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

2.1 Tutkimuskohde

Koska verkkodokumentti on käsitteenä laaja ja voidaan ymmärtää monella tavalla, rajaan heti alkuun tutkimuskohteeni ja selvennän käyttämäni käsitteet.

Periaatteessa verkkodokumentti voi olla muodoltaan mitä tahansa. Se voi sisältää kuvia, videopätkiä, tekstiä ja ääntä joustavasti yhdellä alustalla. Ettei tutkielmani aihe kuitenkaan paisuisi liian laajaksi, rajaan tarkastelun enimmäkseen internetin videodokumentarismiin, eli dokumentarismiin, jossa informaatio tuodaan yleisölle ensisijaisesti videokameralla kuvatun kuvan, ja äänitetyn äänen avulla. Rajaus on luonteva myös siksi, että opinnäytetyöni tuoteosa on muodoltaan videodokumentti. En käsittele esimerkiksi netissä julkaistuja kuvareportaaseja, tai niin kutsuttuja webportaaseja, vaikka niitäkin voi pitää verkkodokumentarismina. Jätän tarkastelun ulkopuolelle myös niin kutsutut *vlogit*, eli videoblogit, vaikka niidenkin sisältö voi olla hyvin journalistista ja dokumenttimaista.

Vielä joitakin vuosia sitten sanan verkkodokumentti miellettiin tarkoittavan lähinnä verkkoon siirrettyjä lehtireportaasimaaisia dokumentteja, joiden sisältö on pääosin tekstiä ja kuvia. Tämä johtuu enimmäkseen internetin teknisten kehityksen asettamista rajoitteista. Vuonna 2002 Susanna Pasula totesi pro gradu -työssään *Verkkodokumentin ilmaisukeinot*, että verkkodokumenttia rajoittaa teknisesti tiedonsiirron hitaus ja että liikkuvaa kuvaa ei kannata käyttää verkkodokumentissa juuri postimerkkiä suuremmassa ikkunassa (Pasula 2002, 39). Kommentti toimii osoituksena siitä, kuinka paljon tiedonsiirto internetissä on nopeutunut kahdeksassa vuodessa. Korkealaatuisen videomateriaalin siirto ja katselu tietokoneen ruudulta on jo arkipäivää. Internetin tiedonsiirron nopeutuminen tuo lisää mahdollisuuksia verkkoon tuotettavaan sisältöön. Näin ollen verkkodokumentarismilla terminä viitataan yhä useammin nimenomaan internetiin tehtyyn dokumenttielokuvaan. Sekaannuksen välttämiseksi olisikin ehkä parempi määritellä tutkielmani aihe verkkoelokuvadokumentarismiksi. Puhun kuitenkin

tässä tutkielmassa yleisesti verkkodokumentarismista. Viitataan verkkodokumentteihin samalla tavalla, kuin miten sanalla dokumentti viitataan nimenomaan tv- ja elokuvadokumentteihin.

2.2 Aikaisempi tutkimus

Verkkodokumentarismia ei ole Suomessa tai muualla maailmalla tutkittu merkittävästi, mikä johtuu todennäköisesti verkkodokumentarismien nuoresta iästä. Käsitteenä verkkodokumentti ei ole aivan uusi. Verkkoon on suunniteltu ja tehty dokumentteja World Wide Webin alkuajoista asti. Aiemmin verkkodokumentin kerronnan päämuoto oli kuitenkin enimmäkseen kirjoitettu teksti ja kuvat, mitä korkeintaan maustettiin videopätkin ja äänin.

Susanna Pasulan pro gradu -työ *Verkkodokumentin ilmaisukeinot* on tavoitteeltaan ja metodeiltaan hyvin lähellä tätä tutkielmaa. Pasula tutki verkkodokumentin muotoa ja verkkodokumentarismien mahdollisuuksia, sekä käsitteli aihetta oman produktionsa, *Kummitus kävi taloksi*, kautta. Pasulan tutkimus käsittelee kuitenkin lähinnä tekstiä, valokuvia ja ääntä hyödyntävää verkkodokumentarismia, eikä varsinaista internetiin vietyä dokumenttielokuvaa.

Ensisijaisesti verkkoon tehdyn dokumenttielokuvan tutkimusta ei ole tehty Suomessa käytännössä lainkaan. Se ei ole ihme, koska ensimmäinen suomalainen, suuren kokoluokan verkkodokumentti *Lönnrot 2017* on vasta tuotantovaiheessa. Tarkastelen tätä verkkodokumenttia tarkemmin luvussa 5.3.

Internetiä on sen sijaan tutkittu paljon. Esimerkiksi internetin käyttö markkinoinnin ja mainonnan välineenä on ollut suosittu tutkimuksen kohde. Internet elokuvan julkaisuvälineenä on ollut Suomessakin tutkimuksen kohteena. Esimerkiksi Ali Charmin opinnäytetyö *Elokuva Internetissä* tutki elokuvan julkaisukeinoja internetissä. Tutkielma kuitenkin tarkasteli internetiä pelkkänä julkaisualustana perinteiselle fiktiiviselle elokuvalla. Oman tutkielmani tarkoitus ei ole perehtyä tähän, vaan tarkastella uutta

dokumentarismiin muotoa, verkkodokumenttia.

Internetissä julkaisua koskevaa kirjallisuutta on olemassa paljon, mutta varsinaista nimenomaan verkkodokumentteihin keskittyvää kirjallisuutta ei ole tehty.

2.3 Tutkielmassa käytetty aineisto ja menetit

Koska dokumenttielokuvasta internetissä ei ole tähän mennessä tehty mainittavaa tutkimusta, oli luonnollista, että tutkimuksen pääaineisto hankittiin laadullisen haastattelun avulla. Haastateltavat olivat verkkodokumentarismiin asiantuntijoita ja uranuurtajia Suomesta ja muualta maailmasta. Suomalaisia asiantuntijoita tässä tutkielmassa edustavat Yleisradion Dokumenttiprojektin tuottaja Iikka Vehkalahti, ohjaaja Antti Haase, sekä yhteisöllisen elokuvien kehitysympäristön, Wreckamovien tuottaja Jarmo Puskala. Ulkomaalaisia haastateltavia edustavat Alexandre Brachet, Arik Bernstein, sekä Brett Gaylor. Brachet ja Bernstein ovat olleet tuottamassa ranskalais-saksalaisen Arte.tv:-televisiokanavan verkkodokumentteja *Gaza Sderot* ja *Prison Valley*. Näitä verkkodokumentteja voidaan pitää suurimpina ja edistyneimpinä verkkodokumentteina, mitä tähän mennessä on tehty. Gaylor puolestaan ohjasi kokopitkän dokumenttielokuvan *Rip!: A Remix Manifesto*, mikä tuotettiin yhteisöllisesti internetyhteisön kanssa ja julkaistiin ensisijaisesti verkossa.

Haastattelut olivat muodoltaan vapaita. Käytetty kysymysrunko oli kaikille haastateltaville sama, mutta haastateltaville esitettiin enemmän tai vähemmän henkilökohtaisesti räätälöityjä kysymyksiä, koska haastateltavien erityisalut poikkesivat toisistaan runsaasti.

Internetissä julkaistut verkkodokumentit toimivat luonnollisesti olennaisena osana tutkielman aineistoa. Dokumentit toimivat esimerkkeinä verkkodokumentin eri toteutustavoista ja teen johtopäätöksiä niissä käytetyistä ratkaisuista. Käytin niitä myös malleina opinnäytetyöni tuoteosan, *Notes from Palestine*, suunnittelussa.

Verkkajulkaisuun tai sosiaaliseen mediaan perehdyttävää kirjallisuutta käytin oppina saadakseni pohjatietoa omaa projektiani varten. Osa aineistosta tulee oman projektini analysoinnista.

3 VERKKODOKUMENTARISMI

3.1 Elokuva internetissä

Liikkuvaa, internetin välittämään kuvaa on katsottu näyttöpäätteiltä vasta 10–15 vuoden ajan. Ensimmäiset internetelokuvat jäljittelivät television ilmaisukeinoja. Nopeasti ajateltuna internet voidaankin nähdä ainoastaan yhtenä julkaisualustana dokumenttielokuvan perinteisten julkaisualustojen, television ja elokuvateatterin lisäksi. Kuitenkin varsin pian, jo vuosituhaten vaihteessa, elokuvantekijät alkoivat kokeilla internetin tarjoamia työkaluja aivan uudenlaisten kerronnan muotojen luomiseen. (Barry 2003.)

Koska internetissä julkaisu on nykyään helppoa ja maksutonta, amatööritason elokuvia julkaistaan verkossa paljon. Tällöin puhutaan kuitenkin useimmiten elokuvista, joiden ensisijainen julkaisualusta on joku muu kuin internet. Usein elokuva julkaistaan verkossa lähinnä siksi, koska muuta julkaisijaa ei ole saatu (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010).

Joskus elokuva siirtyy televisioruutuun netin kautta. Käy siis niin, että elokuva kerää tarvittavan suurta huomiota internetissä, minkä jälkeen joku tarjoutuu ostamaan sen julkaisuoikeudet. Fiktiivisen elokuvan maailmasta tunnetuimpia esimerkkejä on suomalainen tieteiselokuvaparodia *Star Wreck*. Amatöörivoimin tuotettu elokuva julkaistiin netissä ilmaisjakeluna vuonna 2005, ja se keräsi yli 5 miljoonaa katselukertaa. Lopulta Yle osti elokuvan esitysoikeudet ja esitti elokuvan TV2:lla. (Puskala, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.) Dokumenttielokuvasta hyvänä esimerkkinä käy vuonna 2008 verkossa julkaistu *Rip!: A Remix Manifesto*.

Verkkopiratismia ja ilmaisjakelua käsittelevä dokumentti loi itselleen suuren yleisön internetissä. Lopulta elokuva lähti maailmanlaajuiseen elokuvateatterilevitykseen.

3.2 Verkkodokumentin määrittely

Käsitteellä verkkodokumentti tarkoitetaan jotain aivan muuta kuin verkossa julkaistua, perinteistä dokumenttielokuvaa. Mitä verkkodokumentti sitten tarkoittaa? Aluksi on syytä miettiä hetki, mitä on internet. Internet on ääntä, videota, kuvia, tekstiä, Flash-animaatiota, kaikkea mahdollista mediasisältöä samalla interaktiivisella alustalla. Muodoltaan verkkodokumenttikin voi olla kaikkea tätä.

Pasula (2002, 54) määrittelee verkkodokumentin hypermedian keinoin toteutetuksi dokumentiksi, jossa kuvilla, äänillä, tekstillä ja animaatioilla kerrotaan todellisuutta käsittelevä tarina tai tarinoita. Määritelmä on mielestäni hyvä tiivistelmä verkkodokumentin muodosta. Lisäyksenä tähän mainitsisin verkkodokumentin toisena olennaisena piirteenä sen, että verkkodokumentti on alusta loppuun suunniteltu ensisijaisesti internetissä julkaisemista ajatellen.

Yhdellä virkkeellä tiivistäisin verkkodokumentin käsitteenä näin:

Verkkodokumentti on dokumentti, jonka ensisijainen julkaisualusta on internet, ja joka hyödyntää monipuolisesti internetin ominaisuuksia.

4 INTERNET DOKUMENTIN JULKAISUALUSTANA

4.1 Julkaisualustan merkitys

Niin kuin elokuvateatteri ja televisiokin, internet on dokumenttielokuvan mahdollinen julkaisualusta. Vehkalahden (henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010) mukaan jokaisella eri julkaisualustalla on omat edellytyksensä ja vaatimuksensa elokuvan sisällön ja muodon suhteen. Oli kyseessä sitten elokuvateatteriin, televisioon tai verkkoon suunnattu dokumentti, tulisi julkaisupaikan olla dokumentaristilla selkeästi tiedossa jo elokuvan suunnitteluvaiheessa.

Tuntuu siltä, että dokumenttielokuvan tekijöillä kestää vieläkin jonkin aikaa ymmärtää, että eri julkaisualustoilla on erilaisia edellytyksiä tai vaatimuksia. Pelkästään televisionkin sisällä ohjelmapaikkojen erot ovat melkein yhtä huikeat kuin 7 päivää -lehdellä ja Suomen kuvalehdellä. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Televisiota katsoessaan ihminen toimii ainoastaan vastaanottajana, ja tekee valintoja korkeintaan katsomiensa kanavien välillä. Verkossa surffatessaan ihminen on interaktiivinen toimija, joka etenee verkkosivulta toiselle omien impulssiensa mukaan. Yhdellä sivustolla ei välttämättä vierailta pitkään. Ihmiset käyttävät internetiä myös usein yksin, kun taas esimerkiksi televisiota katsellaan usein yhdessä muiden kanssa. Koska internetiä ei käytetä niin kuin televisiota tai elokuvateatteria, on luonnollista, että verkkodokumentin muodonkin tulisi olla jotain aivan muuta kuin perinteisen dokumentin. Pelkkää verkossa julkaistua dokumenttielokuvaa ei voida pitää verkkodokumenttina, vaikka se olisikin elokuvan ainoa julkaisualusta. Olennaista verkkodokumentille on, että se on tehty varta vasten verkkoa varten ja ihmisten internetin käyttötottumuksia silmälläpitäen. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

4.2 Pientä ja tiivistä pieneltä ruudulta

Seuraavaksi käyn läpi joitakin verkkodokumentarismille ominaisia piirteitä. Koska dokumenttielokuvan totutut julkaisualustat ovat aiemmin olleet televisio ja elokuvateatteri, on luonnollista määritellä verkkodokumenttia pohtimalla sen olennaisimpia eroja perinteiseen dokumenttielokuvaan.

Verkkodokumenttia rajoittivat sen alkuaikoina internetin tiedonsiirron hitaus ja tietokoneiden raskaus. Materiaalia oli kompressoitava paljon, jotta tiedostokoot olisivat pysyneet pieninä. Osittain tämä vaikutti verkkodokumentarismin muotoon siten, että verkkodokumenttien tekijät pyrkivät tiiviiseen, hallittuun kerrontaan. (Pasula 2002, 60.) Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että verkkoon ladatut videopätkät olivat kestoiltaan lyhyitä, kuvat olivat selkeitä, ja tarinankerronnassa mentiin suoraan asiaan.

Tiedonsiirron ja hitaiden koneiden asettamat rajoitukset poistuvat vähitellen, mutta videomateriaalin lyhytkestoisuus ja elokuvien episodimainen rakenne tuntuvat jääneen internetelokuvan pysyväksi trendiksi. Todennäköisesti tähän ovat syynä internetin käyttötottumukset. On vaikea arvioida, kuinka pitkiä aikoja ihmiset keskimäärin viettävät verkkosivuilla. Voidaan kuitenkin olettaa, että katsoja viiptyy internetsivustolla huomattavasti perinteisen elokuvan kestoja lyhyempiä aikoja. Elokuvateatterissa, tai olohuoneen televisiolta katsomiskokemus on täysin erilainen, kuin jos elokuvaa katsotaan näyttöpäätteeltä. Kotikoneelta elokuvaa katsotaan useammin yksin, työtuolilla etunojassa istuen. Jo pelkästään fyysinen katsomistilanne ei ole otollinen kokopitkän elokuvan seuraamiseen. Tästä syystä verkossaokuva on usein sarja lyhyitä, kestoiltaan muutamia minuutteja pitkiä episodeja. (Barry 2003.)

4.3 Hypermedia

Yhteistä verkkodokumenteille on mediasisältöjen yhdistäminen. Internetistä puhuttaessa toistuukin usein termi hypermedia. Termin lanseerannut Ted Nelson määritteli vuonna 1970 hypermedian erilaisiksi mediaesityksiksi, joita on mahdollista katsoa haluamassaan järjestyksessä (Nelson 1970, 313). Verkkodokumentin alustana toimii yleensä sille varta vasten rakennettu verkkosivu, jolle eri medioita yhdistävä sisältö rakennetaan. Tässä tutkielmassa käsiteltyjen verkkodokumenttien keskeisin osa on niiden videosisältö. Tätä ”ydintä” voidaan taustoittaa ja tukea kuvien, tekstin, tai vaikkapa animaation keinoin. Esimerkiksi mahdolliset johdanto-osiot voidaan tarjota katsojalle tekstinä, jolloin itse videopätkässä voidaan mennä suoraan ”itse asiaan”.

Episode I – Welcome to Bethlehem

As the birthplace of Christianity, Bethlehem is West Bank’s main tourist attraction. But religious relics aren’t the only sight of this ancient city. Along the side of the town runs the West Bank barrier. The “Apartheid Wall” to some, and “the anti-terrorist wall” to others, the West Bank barrier serves one purpose – to separate the Palestinians from the Israelis.

In the shadow of this wall the Palestinian people try to live their lives as normal as they can.

Drink in the sights and sounds of the town of Bethlehem, and meet Jadal – the characters of our documentary.

-Subtitles in Finnish.

Kuva 1. Opinnäytetyöni tuotesassa *Notes from Palestine* jokaisen videoepisodin alla on videon sisältöön johdettava teksti. Teksti toimii katseltavan sisällön alkujuontona samalla tavalla kuin esimerkiksi tv-uutisjutun juonto.

4.4 Nonlineaarisuus ja multilineaarisuus

Perinteisellä dokumenttielokuvalla on alku ja loppu ja elokuvan katselu on ennalta määrättyä. Normaalisti katselu aloitetaan elokuvan alusta, ja päätetään sen loppuun. Ellei elokuva ole tallenteena esimerkiksi dvd-levykkeellä tai digiboksissa, katselukokemusta ei voi edes hallita. Useimmiten kun elokuva on ohi, katsoja ei vähään aikaan palaa siihen takaisin.

Dokumentin julkaisualustana internet murtaa tämän kaavan. Tässä on yksi verkkodokumentin ja perinteisen dokumentin oleellisimmista eroista. Verkkodokumentti ei ole määrättyyn aikaan sidoksissa niin kuin televisiolähetys tai elokuvateatteriesitys ovat (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010).

Jos dokumenttielokuvan katsomista televisiosta kuvaa aikajana, jolla on alku ja loppu, on verkkodokumentti eri suuntiin haarautuva verkko, jonka haaroissa katselija voi edetä haluamaansa suuntaan. Tämä verkosto voi myös mennä keskenään lomittain esimerkiksi niin, että dokumentin katselija voi seurata samaan aikaan eri paikoissa käytyjä tapahtumia. Olennaista on, että verkkodokumentin sisällön eri osat toimivat itsenäisinä teoksinaan, eikä niitä tarvitse välttämättä katsoa lineaarisesti, vanhimmasta uusimpaan edeten.

Kuva 2. Israelin Sderot-kaupungin ja Gazan kaistaleen välisen rajan eri puolilla elävien ihmisten elämää kuvannut *Gaza Sderot* -verkkodokumentti antaa katsojalle lukuisia eri vaihtoehtoja navigointiin. Katsoja voi esimerkiksi päättää, haluaako hän seurata dokumentin tapahtumia aikajärjestyksessä, vai haluaako hän seurata vain yhtä tiettyä dokumentin henkilöä.

4.5 Jatkuvasti muuttuva, loputtomiin jatkuva

Kun poistut elokuvateatterista katsomasta fiktiivistä elokuvaa, niin tiedät, että elokuva on päättynyt. Kun poistut elokuvateatterista katsomasta dokumenttelokuvaa, tiedät että sen jälkeen on tapahtunut jotakin. Elokuvan henkilöiden elämä, tai elokuvan tapahtumat ovat jatkuneet, vaikkei sitä ole sinulle näytetty. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010).

Mielenkiintoisen dokumentin nähtyään katsojan mielessä kuplii: Mitä tarinan henkilöille nyt kuuluu? Päätyikö tarina onnellisesti? Onko prosessi ohi? Miten tilanne on muuttunut dokumentin teon jälkeen? Yksi dokumentin tehtävistä on antaa vastauksia, mutta sen jälkeen mieleen nouseekin tukku kysymyksiä. Elokuvan teko on pitkä prosessi, jossa aikaväli ensimmäisten kuvattujen kohtauksien ja elokuvan ensiesityksen välillä voi olla pitkä. Seuratessaan esimerkiksi televisiodokumentin kautta oikeille ihmisille tapahtuvia tilanteita, katsoja tietää katsovansa mennyttä aikaa. Ajankohtaisia aiheita käsittelevät dokumentit menettävät tuoreutensa nopeasti, ja niistä tulee tallenteita historiasta.

Internetissä julkaistu elokuva ei kuitenkaan ole sidoksissa johonkin määrättyyn lähetysaikaan niin kuin televisiolähetys tai elokuvateatteriesitys ovat. Tämä tarjoaa mahdollisuuden sille, että verkkodokumenttia voidaan teoriassa muuttaa ja muokata jatkuvasti. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

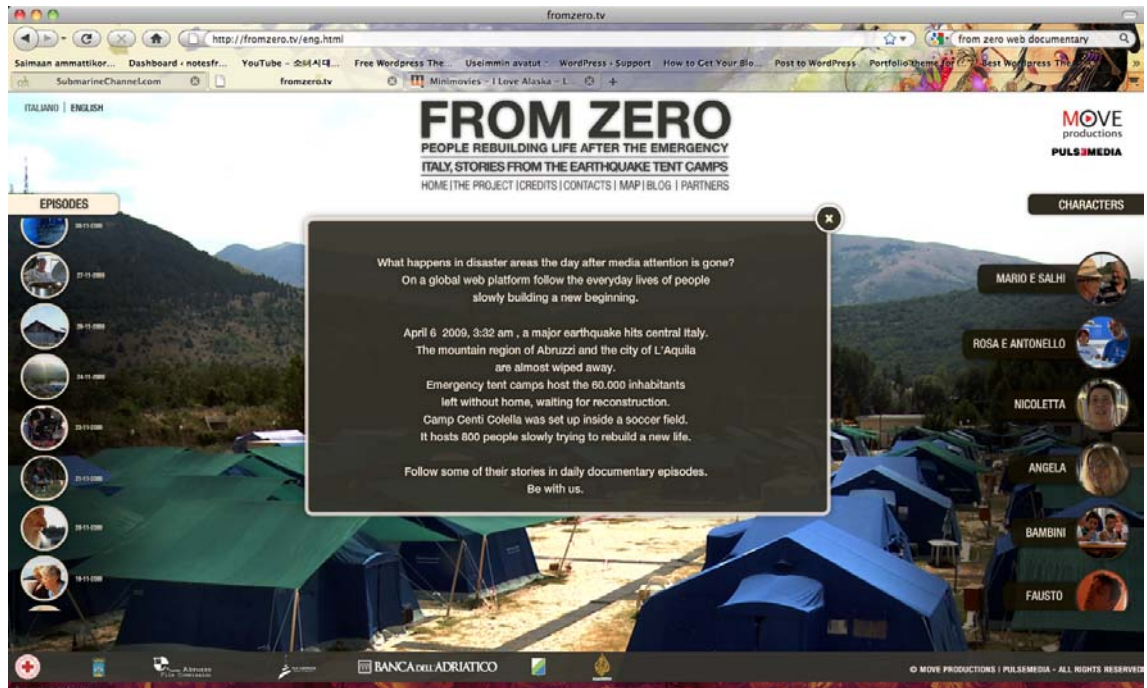
Koska verkkodokumentti voi teoriassa olla ”on-line” loputtomiin, ei teoriassa koskaan tarvitse asettaa päivämäärää sille, milloin dokumentista tulee historiaa. Tämä seikka saattaa hyvinkin mullistaa sitä, miten tulevaisuudessa tallennamme tietoa ja miten haemme tietoa menneiltä ajoilta.

Jos ajatellaan ihan maalaisjärjellä ja yksilötasolla: Jossain on tehty jotakin. Miten sinulla olisi mahdollisuus katsoa sitä? Pyydätkö sitä Suomen elokuva-arkistosta, vai katsotko, olisiko se myynnissä jossain? On luonnollista, että se tieto löytyy verkosta. Verkosta muodostuu eräänlainen kansallinen arkisto, jonne kaikilla on pääsy. Se on suuri, vallankumouksellinen muutos, jos verrataan esimerkiksi vanhaan arkistojatteluun. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

4.6 Dokumentarismia reaaliajassa

Seurantatyyppiseen dokumentarismiin tämä vapautuminen tietystä ennalta määrätystä esitysaikasta antaa uusia mahdollisuuksia. Koska verkkodokumentin päivittämistä voi teoriassa jatkaa loputtomiin, antaa internet julkaisualustana mahdollisuuden todella reaaliaikaiseen tapahtumien seurantaan.

Kuten jo edellä mainittiin, dokumentin tuotanto on pitkä prosessi ja aikaväli kuvauksista dokumentin julkaisuun voi olla pitkä. Perinteisen dokumentin pituus on tarkasti rajattua, joten materiaalista on leikattava pois suuri osa. Internetissä dokumentin pituutta eivät määrittele televisiolähetysten aikataulut, tai elokuvien pituusstandardit. Seurantadokumentin suhteen tämä voi tarkoittaa sitä, että dokumentti koostuu sarjasta pieniä, muutaman minuutin pätkiä yhden pitkän elokuvan sijaan. Koska pieniä videoepisodeja on nopea tuottaa, ne voi myös julkaista melko tuoreina. Dokumentti ei enää seuraa sitä, mitä tapahtui, vaan mitä parhaillaan tapahtuu.

Kuva 3. *From Zero* on verkkodokumentti, jossa seurataan italialaiskaupungin jälleenrakennusta 6.4.2009 tapahtuneen maanjäristyksen jälkeen. Verkkosivuille ilmestyi lähes päivittäin lyhyitä videoepisodeja vuoden loppuun asti. Dokumentti oli Italian Punaisen Ristin tukema.

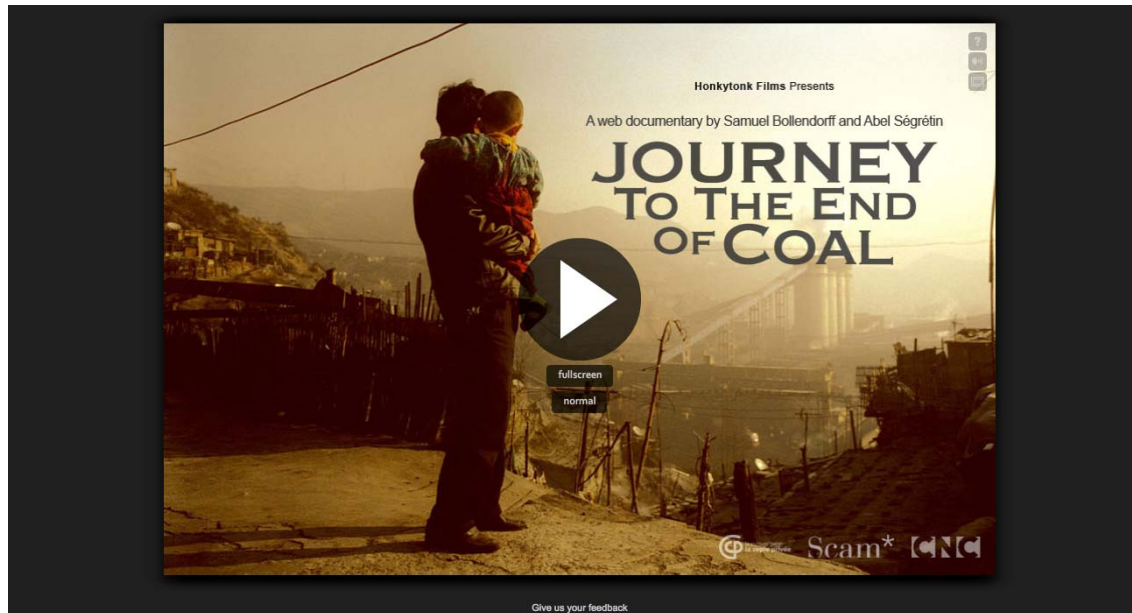
Haluttaessa verkkodokumenttiin voi tietenkin myös lisätä täysin reaaliaikaisen elementin esimerkiksi webkameran avulla. Tällainen lähetys voi olla pieni osa laajempaa dokumenttia, tai toisaalta koko dokumentti voi pohjautua juuri tähän piirteeseen (Hosseini & Wakkary 2004).

4.7 Interaktiivinen media

Viihdearvoa ei arvioida vain sen mukaan, mitä näemme ja koemme, vaan myös sen mukaan, mitä teemme ja missä määrin teoillamme on suora vaikutus kehittyvään tarinankerrontaan (Harries 2002, 172.)

Internet on interaktiivinen media. Yksinkertaisimmillaan tämä interaktiivisuus on verkkodokumentin kohdalla esimerkiksi sitä, että katsoja katsoo dokumentin videopätkiä haluamassaan järjestyksessä. Joissakin verkkodokumenteissa interaktiivisuutta on kehitetty huomattavasti tätä ajatusta pidemmälle. Verkkodokumenttiin voi esimerkiksi rakentaa päätarinaan sivujuonteita, ja antaa katsojalle mahdollisuuden poiketa, tai olla poikkeamatta näille sivujuonteille. Näin

verkkodokumentissa voidaan hyödyntää materiaalia, joka olisi leikattu pois, mikäli dokumentti olisi tehty vain televisioesitystä varten. Verkossa nämä materiaalit voivat elää samanaikaisesti (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Kuva 4. *Journey to the end of Coal* on matka Kiinan hiilikaivoksiin. Verkkodokumentissa tutkitaan mitä väärinkäytöksiä ja onnettomuuksia maan hiilikaivostoimintaan liittyy. Dokumentti on rakennettu matkan muotoon. Katsoja etenee kohteista eteenpäin ja voi seurata kartasta omaa etenemistään. Joka etapilla saadaan lisää tietoa dokumentin aiheesta tekstin, kuvien ja videopätkien välityksellä. Katsoja voi itse valita, mitä haluaa katsoa: Haluaako hän esimerkiksi vierailla hiilityöläisten slummissa, vai vain jatkaa matkaansa eteenpäin? Dokumentissa ikään kuin annetaan katsojalle journalistin rooli tutkia mitä siellä tapahtuu. (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010.)

5 YLEISÖ VERKOSSA

5.1 Linkin levittäminen

Yleisö ei napsauta internetiä päälle ja katso, tulisiko sieltä jotain katsomisen tai kuulemisen arvoista. Vaikka verkkosivusto löydettäisiinkin vahingossa, edellyttää sen löytyminen aina yleisön aktiivista toimintaa, eli vähintään muutamaa hiiren klikkausta. Tästä syystä pienenkin yleisön kerääminen verkkodokumentille edellyttää edes jonkinasteista mainontaa. Miksi joku haluaisi tutustua levittämääsi linkkiin? Niin kuin ei elokuvakaan menesty ilman markkinointia, on turha kuvitella, että verkkodokumentti kerää suuren yleisön vain olemalla olemassa. Pohjanoksa, Kuokkanen & Raaska (2007, 13) vertaavat www-osoitetta fyysiseen rakennukseen tieverkostossa. Jos rakennuksen osoite on syrjäinen, eivät satunnaiset ohikulkijat löydä sinne. Jos verkkodokumentin mainostus kuitenkin tapahtuu sähköpostitse tapahtuvana suoramainontana, vaarana on viestien leimautuminen roskapostiksi.

Perisyntejä on se, että lähdetään spämmäämään. Eli pannaan sama viesti suurelle joukolla foorumeita ja mainostetaan, että ”tää on maailman paras elokuva, käykää katsomassa.” Ihmiset ovat oppineet kiertämään tällaiset linkit kaukaa. Se on turhaa markkinointia. (Puskala, henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2010.)

Päinvastoin verkkodokumenttia tulisi mainostaa harkiten. Koska linkin levittäminen on nopeaa ja helppoa, voi yleisö internetissä toimia erittäin tehokkaana levittäjänä. Yleisölle voidaan antaa mahdollisuus myös toimia dokumentin julkaisijana. Dokumentin videoepisodin voi esimerkiksi ”upottaa” mille tahansa sivulle, mikäli sen halutaan olevan mahdollista. Miljoonayleisön keränneen *Gaza Sderot* -dokumentin työryhmä teki paljon työtä saadakseen yleisöä sivuilleen. Työryhmä käytti paljon aikaa sähköpostien kirjoittamiseen eri verkkosivuille, journalisteille ja verkkoblogien pitäjille. Esimerkiksi dokumentin videojakson julkaisu suosituilla blogilla keräsi dokumentille nopeasti yleisöä kyseisen blogin seuraajista. (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

5.2 Oman yleisön tavoittaminen

Kohderyhmän ajattelu on osa dokumentin tuotantoa. Dokumentaristin on hyvä miettiä jo varhaisessa vaiheessa, kenelle dokumenttia tehdään, ja mitä heille halutaan dokumentin aiheesta kertoa. Dokumenttia harvoin tuotetaan ajatellen, että se voisi potentiaalisesti kiinnostaa kaikkia. Kuten edellä todettiin, verkkodokumentin mainonta lähettämällä tuhansia sähköposteja tuntemattomille ja viestien umpimähkäinen kirjoittaminen kaikkiin mahdollisiin foorumeihin tulisi yleisöä haaliessa unohtaa. Haasen (henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010) mukaan dokumentille ei kannata lähteä luomaan yleisöä tyhjästä. Verkkodokumenttia kannattaa sen sijaan mainostaa yhteisöille, joiden olettaa olevan jo valmiiksi kiinnostuneita dokumentin aihepiiristä. *Star Wreck* -elokuvaa tuottaneen Jarmo Puskalan (henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2010) mielestä joidenkin alalajien elokuvia on helpompi mainostaa yleisölle, kuin toisten. Puskalan mukaan esimerkiksi suosittua *Star Trek* -tv-sarjaa parodioivaa *Star Wreckiä* oli helppo markkinoida, koska elokuvalla oli jo valmis fanikantansa. Puskala näkee myös yhtymäkohtia genre-elokuvien ja dokumenttielokuvien välillä.

Dokumenttien markkinointi voi olla siinä mielessä helppoa, että ne usein käsittelevät aiheita, jotka herättävät ihmisissä vahvoja tunteita. Voisi kuvitella, että jokaisen dokumentin aiheelle löytyy ihmisryhmä, jossa dokumentti herättää kiinnostusta. (Puskala, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

5.3 Verkkodokumentti tarvitsee vetoapua

Menestyneet verkkodokumentit osoittavat, että vaikka niiden sisältö ja toteutus olisikin erittäin vahvaa, täysin omillaan verkkodokumentin on vaikea kerätä suurta yleisöä. Kuten perinteinen dokumenttielokuva, tarvitsee verkkodokumenttikin jonkinlaista markkinointia kerätäkseen yleisöä. Tässä mielessä verkkodokumentti on riippuvainen muista viestintävälineistä. Ilman esimerkiksi dokumenttiin kytketyn tv-ohjelman, tai julkisuuden henkilön vetoapua, dokumentin on vaikea kerätä todella suurta, globaalia yleisöä (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010).

On yleistä, että verkkodokumentin sisältöä esitetään esimerkiksi televisiokanavilla. Ranskalais-saksalaisen Arte.tv-televisiokanavan tuottama *Gaza Sderot* löysi yleisöään yhtiön tv-kanavalla esitetyn televisiosarjan kautta. Joskus televisiosarjaa ja verkkodokumenttia julkaistaan käsi kädessä. Joskus televisiokanava löytää verkkodokumentin, julkaisee sen, ja vasta tämän jälkeen suuri yleisö löytää dokumentin internetistä.

Muun median vetoavun merkitys on huomioitu Suomessakin. Yleisradion Dokumenttiprojekti tuottaa parhaillaan *Lönnrot 2017* -projektia, jonka tavoitteena on kerätä vuoteen 2017 mennessä tuhat tarinaa Suomesta 100-vuotiaan itsenäisen Suomen kunniaksi. Hanketta tuodaan yleisölle parhaillaan tutuksi *Tarinatelтта*-televisiosarjan kautta. *Tarinatelтта* on projekti, jossa kerätään suomalaisten tarinoita maata kiertävän studion avulla. Tarinoista tulee olennainen osa *Lönnrot 2017* -projektia, mutta niiden julkaisu televisiossa aloitettiin jo vuonna 2009. Sarjan kautta houkutellaan ihmisiä tutustumaan *Lönnrot 2017*:n verkkosivuille. (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010.) Projektin suunnitellaan sisältävän myös lehtijuttuja ja teatteriesityksiä, jotka kaikki ohjaavat osaltaan ihmisiä myös itse verkkosivuille. Verkkosivustot toimivat siis alustana suurelle kulttuuridokumentille, joka yhdistää videota, kuvia, lehtijuttuja ja teatteriesityksiä. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Yleisöä on kerätty verkkodokumenteille myös julkisuuden henkilöiden avulla. Näin kävi *Rip!: A Remix Manifesto* -dokumentin kohdalla: Elokuvan tuotanto käynnistyi kunnolla vasta sitten, kun ohjaaja Brett Gaylor löysi elokuvalleen kuuluisan päähenkilön, mashup-artisti Girl Talkin. Näin elokuva löysi itselleen yleisön jo ennen elokuvan julkaisua, eli Girl Talkin fanipohjan. (Gaylor, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

Kuva 5. Elokuvaohjaaja David Lynchin *The Interview Project* on road movie, jossa matkustetaan läpi Yhdysvaltojen haastatellen erilaisia ihmisiä. Koska monet seurasivat David Lynchiä internetissä jo valmiiksi, herätti verkkodokumentti ensijulkaisustaan lähtien laajaa kiinnostusta.

Verkkodokumentti tuntuu olevan hyvinkin riippuvainen muista medioista. Poikkeuksia tähänkin sääntöön tuntuu kuitenkin löytyvän. Esimerkiksi *Journey to the End of Coal* menestyi kohtuullisen hyvin saamatta vetoapua tv-sarjasta, tai kuuluisasta päähenkilöstä (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010).

5.4 Sosiaalisen median valjastaminen

Nykyään, kun kaikki ovat Facebookissa, nämä jutut pystyvät leviämään paljon laajemmalle. Mutta verkko itsessään on periaatteessa aivan samanlainen kuin mitä se on aina ollutkin. Ainoastaan käytössä olevat sivustot muuttuvat. (Puskala, henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2010.)

Sosiaalinen media mahdollistaa sen, että verkkodokumentille ei tarvitse luoda foorumia tyhjästä. Facebookin kaltaiset sivustot ovat jo valmiiksi täynnä erilaisia yhteisöjä. Ajankohtaisen ja suosituksen sosiaalisen median hyödyntäminen vaikuttaakin

verkkodokumentin leviämisen kannalta oleelliselta. Yksi suosittuun yhteisöpalveluun, Facebookiin, tehty statuspäivitys voi toimia tehokkaana mainoksena sadoille ihmisille. Mikroblogipalvelu Twitterissä seurattu ”tweettaaja” voi toimia tehokkaana dokumentin mainostajana. Ei ole siis outoa, että esimerkiksi Yhdysvaltojen vankilateollisuudesta kertovaan *Prison Valley* -verkkodokumenttiin ihmisiä pyydetään kirjautumaan käyttämällä Facebook- ja Twitter-tilejään. Kun ihmiset käyttävät näitä tilejä sivustolle kirjautumiseen, he levittävät samalla keskustelua eteenpäin sosiaalisen median kautta. (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

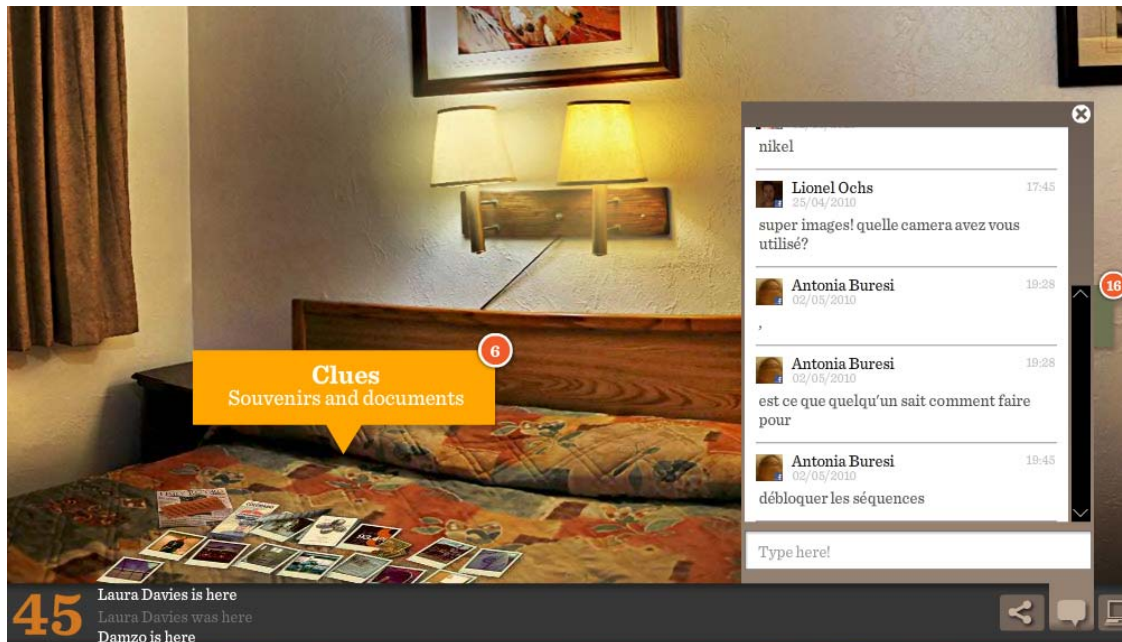
5.5 Yleisö kohtaa keskustelupalstalla

Internet on kaksisuuntainen media. Se ei ole lähetysmedia, kuten televisio, missä materiaalia levitetään yhdestä lähteestä kaikille ihmisille. Internet on ihmisiltä ihmisille. (Gaylor, henkilökohtainen tiedonanto 15.12.2009.)

Vapaus navigoida ja valita mediasisältöjen välillä ei ole internetissä liikkuvan yleisön ainoa tapa vaikuttaa. Internetissä kaikki ovat potentiaalisia sisällöntuottajia. Kevyimmässä muodossaan tuo sisältö on keskustelupalstoilla tapahtuvaa keskustelua.

Mikäli verkkodokumentaristin tähtäimessä on aktiivisen keskustelun synnyttäminen, on toimiva keskustelupalsta verkkodokumentin keskeisimpiä ominaisuuksia. Keskustelupalsta toimii alustana, jossa yleisö voi arvostella dokumenttia ja vaihtaa keskenään tulkintoja. Verkkodokumenttiin voidaan rakentaa keskusteluryhmiä aiheista, joita dokumentti tuo tullessaan. Keskustelupalsta onkin hyvä työkalu yleisön yhteisöllisyyden luomisessa.

Televisiossa on yhteisöllisyyttä esimerkiksi urheilutapahtumien tai suurten konserttien osalta, kun tiedämme että tätä ohjelmaa katsoo esimerkiksi puoli miljoonaa muuta suomalaista. Tiedämme, että ohjelman jälkeen voimme keskustella siitä esimerkiksi naapurin kanssa tai työpaikassa. Verkossa on kuitenkin mahdollisuus rakentaa konkreettista yhteisöllisyyttä, mikä tämänhetkellä televisiotekniikalla on mahdotonta. Verkossa voit tietää, kuka henkilö jossain muualla katsoo kanssasi samaan aikaan samaa ohjelmaa ja voit myös keskustella hänen kanssaan. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Kuva 6. *Prison Valley* -verkkodokumentissa yleisö näkee, ketkä seuraavat dokumenttia parhaillaan. Yleisö voi milloin tahansa keskustella keskenään chat-toiminnon avulla, tai kirjoittaa viestejä dokumentin foorumiin.

5.6 Yleisö kohtaa dokumentaristin

Internet tarjoaa mahdollisuuden dokumentin yleisön ja dokumentin tekijöiden suoraan ajatusten vaihtoon. Kun *Gaza Sderot* -dokumenttia julkaistiin, dokumentin tekijät olivat kärsivällisesti ja aktiivisesti yhteydessä dokumentin yleisöön dokumentin keskustelupalstan kautta. Yleisön kysymyksiin vastattiin ahkerasti ja dokumentaristit myös myönsivät, jos eivät tienneet jotakin. (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

Koska useimmille keskustelupalstoille voi kirjoittaa nimettömänä, keskustelupalstat ovat synnyttäneet ikävän lieveilmiön: Asiattomien ja loukkaavien kommenttien julkaisun ja levittämisen. Keskustelupalsta edellyttääkin sivuston ylläpitäjältä ahkeraa valvontaa. Tämä on tärkeää etenkin silloin, kun dokumentin aihe herättää yleisössä voimakkaita reaktioita. Palestiinalaisten ja Israelilaisten konfliktia käsittelevän *Gaza Sderot* -dokumentin tekijät tarkkailivat keskustelua huolellisesti, jotta vihaa lietsova kommentointi saatiin suodatettua pois (Bernstein & Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.2.2009).

Parhaimmillaan keskustelu voi kuitenkin jopa kypsyttää dokumentin synnyttämiä ajatuksia pidemmälle (Hosseini & Wakkary 2004.) Katsoja voi antaa dokumentaristille kehuja ja kritiikkiä, dokumentaristi voi puolestaan saada katsojan näkökulmista uutta tietoa ja ajatuksia dokumentin sisältöä varten. Keskustelupalsta on myös keino saada vierailija palaamaan sivustolle. Tämänkin vuoksi ylläpitäjältä edellytetään sivuston aktiivista moderointia ja kommentointiin vastaamista. Esimerkiksi *Gaza Sderot* -dokumentin tekijät nostivat mielestään hyvät yleisön kommentit selkeästi esiin. Tämä rohkaisi yleisöä aktiivisempaan kirjoitteluun. Lopputuloksena dokumentin keskustelupalstalla syntyi aktiivista, korkeatasoista keskustelua. (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.2.2009.)

5.7 Yleisö sisällöntuottajana

Mielestäni yleisöä ei tulisi enää ajatella luomistyösi passiivisena vastaanottajana, vaan sen osallisina. Heille tulisi tarjota keinoja päästä sisään tarinankerrontaasi, journalismiisi. Se ei tarkoita, että työsi helpottuu, uskon sen edellyttävän entistä enemmän työtä. Mutta tulokset voivat olla rikkaampia. (Gaylor, henkilökohtainen tiedonanto 15.12.2009.)

Prison Valley -verkkodokumentti on mielestäni hyvä esimerkki siitä, mihin suuntaan verkkodokumenttien interaktiivinen ulottuvuus on mahdollisesti kehittymässä. Yhdysvaltojen Coloradon vankilateollisuutta käsittelevä elokuva vie dokumentin sisällä tapahtuvan keskustelun ja katsojan interaktiivisuuden astetta pidemmälle. Dokumentin sivuille tullessaan katsoja kirjautuu dokumenttiin sisään. Elokuva etenee road movien tapaan, katsoja liikkuu dokumenttiryhmän mukana tavaten ja haastatellen erilaisia ihmisiä. Elokuva on eräänlainen interaktiivinen peli, jossa katsoja voi perehtyä dokumentissa ilmenneisiin asioihin niin syvästi kuin haluaa. Mitä enemmän katsoja haluaa tietää, sitä enemmän hänelle avautuu uusia ”johtolankoja” esimerkiksi videoiden ja kuvareportaasien muodossa. Katsoja voi milloin tahansa pysäyttää elokuvan ja alkaa keskustella dokumentista muun yleisön ja dokumentin tekijöiden kanssa. *Prison Valley*ssä yleisölle annetaan mahdollisuus jopa keskustella dokumentissa esiintyvien ihmisten kanssa.

Prison Valley Forums Themes 8 Discussions 40 **Characters** Search

Characters

Talk directly to the characters of Prison Valley!

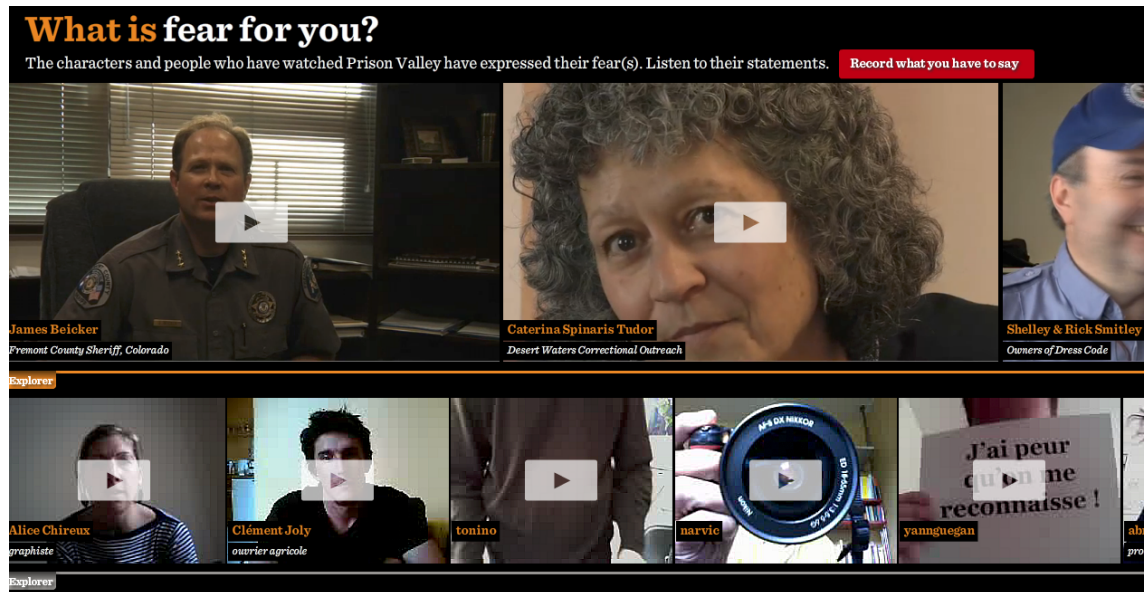
1 to 28 of 28

- **Erin Rosa, freelance journalist**
Last comment by Eero Mäntymaa # New 0
- **The Flumps, underground rock band**
Last comment by The Flumps # New 0
- **Colleen McGuire, lawyer**
Last comment by David Dufresne # New 0
- **Donna Como, former manager of prison units and prog**
New 1
- **Frank Smith, Private Corrections Institute**

Kuva 7. Lähes kaikkiin *Prison Valley*ssä esiintyviin henkilöihin voi ottaa yhteyttä dokumentin foorumin kautta. Katsojan ei enää tarvitse arvailla, mitä henkilöille on dokumentin kuvausten jälkeen tapahtunut.

Ehkäpä et ole jonkun dokumentin henkilön kanssa samaa mieltä. Kysyt häneltä kysymyksen ja hän vastaakin, ”ohjaaja on tehnyt virheen, tarkoitin jotain aivan muuta, kuin mitä dokumentissa annetaan ymmärtää”. (Brachet, henkilökohtainen tiedonanto 15.12.2009.)

Prison Valleyn tavoitteena on rakentaa keskustelu olennaiseksi osaksi itse elokuvaa. Laadukas keskustelu ei jää ainoastaan keskustelupalstalle, vaan se on osa itse dokumenttia. Keskustelun lisäksi yleisö voi esimerkiksi vastata dokumenttiin sisältyviä kuvareportaaseja koskeviin monivalintakysymyksiin. Vastauksien tuloksia voi verrata muun yleisön vastauksiin.

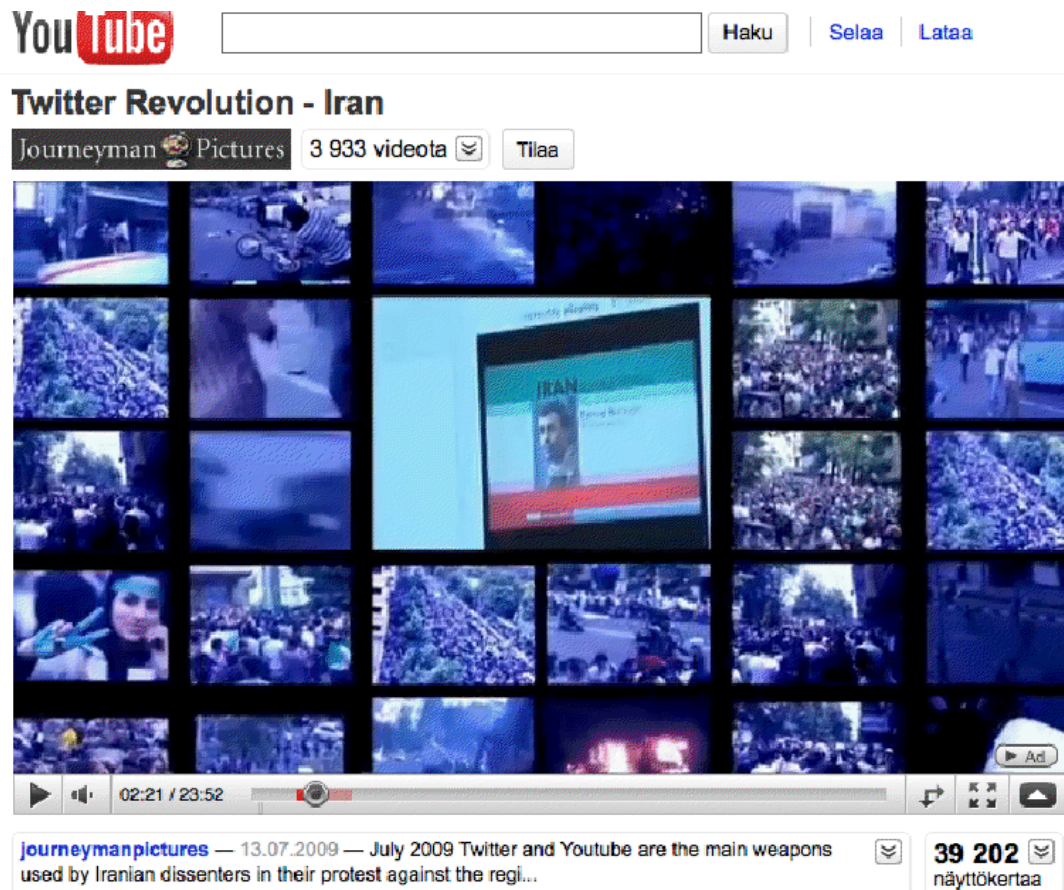
Kuva 8. *Prison Valley*ssä yleisölle annetaan mahdollisuus tuottaa dokumenttiin muutakin sisältöä kuin tekstiä. Tässä dokumentin henkilöt, elokuvan tekijät ja yleisö vastaavat web-kameroidensa avulla kysymykseen: *Mitä pelko merkitsee sinulle?*

Pelkkää verkkodokumentin keskustelupalstallakin käytävää keskustelua voidaan tietenkin jo tavallaan pitää osana dokumentin sisällöntuotantona. Verkkodokumenttia on myös käytännössä mahdollista tuottaa jo dokumentin suunnitteluvaiheesta lähtien niin, että sen sisältöä tuotetaan yleisön voimin. Elokuvan tekijät voivat esimerkiksi ulkoistaa osan työstään yleisölle. Kun yleisö osallistuu tuotantoon, dokumentin merkitys yleisölle kasvaa. Tällöin dokumentti saa lisäarvoa molempien osapuolien kannalta. (Puskala 14.2.2009, *Web as first platform* -seminaari 2009.) Tätä kutsutaan yleisöosallisuudeksi (englanniksi *crowdsourcing*).

Yleisön osallistuminen elokuvan tuotantoon ei sinänsä ole uusi asia. Dokumenttien aineistoa joudutaan usein keräämään hyvin laajalti erilaisista arkistoista tavallisten ihmisten hyllyihin. On kuitenkin mielestäni selvää, että internet antaa tällaiseen materiaalin keruuseen jälleen uusia mahdollisuuksia.

Jos otetaan esimerkiksi Afganistanin sota, niin sinulla olisi mahdollisuus kerätä vaikka matkapuhelinten avulla Taleban-alueella olevien Afganistanin siviilien tarinat, ja 30–50 maan sotilaiden ja heidän perheidensä tarinat. Netissä nämä voisivat sitten toimia mielettömänä kokonaisuutena yhdestä sodasta. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Vastaavanlaisia prosesseja on itse asiassa parhaillaan käynnissä. Esimerkiksi kuvat Iranin vuoden 2009 vaalien jälkeen alkaneista levottomuuksista ovat levinneet internetin sosiaalisen median, Facebookin ja Twitterin, avulla ennen näkemättömällä tavalla.

Kuva 9. *Twitter revolution - Iran* on esimerkki dokumentista, jossa olennainen mediasisältö koostuu kännykkäkameroilla ja ja webcameilla otetuista videoista ja kuvista. Dokumentti kertoo Iranin levottomuuksista ja iranilaisten taistelusta maansa demokratian puolesta.

Se, että dokumentin materiaalia kerätään laajasti yleisöltä, ei tietenkään ole uusi ajatus. Pelkästään arkistomateriaaliin, ihmisiltä kerättyihin kuviin ja muihin artikkeleihin perustuvia dokumentteja on tehty jo kauan. Nykytietotekniikan ja internetin tuomien mahdollisuuksien myötä kerättävän tiedon määrä kuitenkin kasvaa uusiin mittasuhteisiin. Maailma on täynnä kameroita, puhelimia ja muita laitteita, jotka tallentavat maailman tapahtumia. Uskon, että tällä tavoin tallennetun tiedon tehokas kerääminen, analysointi ja suodattaminen tulevat olemaan tulevaisuuden dokumentaristeille olennaisia taitoja.

6 VERKKODOKUMENTIN KOMPASTUSKIVIÄ

6.1 Käytettävyys on verkkodokumentin elinehto

Niin kuin perinteisessä dokumentarismissa, on verkkodokumentarismissakin tärkeintä se, että sen sisältö kiinnostaa yleisöä. Mielenkiintonenkin verkkodokumentti jää kuitenkin yleisöltä katsomatta, mikäli dokumentin alustana toimivat verkkosivut ovat sekavat ja hankalakäyttöiset.

Verkkosivujen käytettävyysasiantuntija Jacob Nielsen kiteytti jo vuonna 1999 verkkosivujen käytettävyydestä muun muassa seuraavia periaatteita: Ensinnäkin sivuston käyttäjälle on heti kerrottava, miksi sivut ovat olemassa ja mitä sivuilta löytää. Suuri määrä informaatiota, tekstejä ja kuvapalkkeja saattaa aiheuttaa verkkodokumentin käyttäjässä vastareaktion, etenkin jos dokumentin aihe ei ole valmiiksi tuttu. Aloitus sivulla olisi tuotava katsojalle heti kaikkein olennaisin tieto ja kerrottava, mistä verkkodokumentissa on kysymys. Vierailijan tulisi helposti löytää etsimänsä sivuilta, ja että verkkosivujen sisällön on oltava kerralla helposti nähtävissä. Navigaation pitää olla yksinkertaista, eikä tiedostopolkujen tulisi haarautua liikaa. (Nielsen 1999.)

Ohjeet ovat suhteellisen vanhoja, mutta ovat edelleen hyviä ohjenuoria verkkosivujen suunnittelussa. Näin ollen ohjeita lienee järkevä soveltaa myös verkkodokumentin teossa. Monimutkainen ja hankalasti navigoitava sivusto karkottaa yleisön, vaikka elokuva olisikin hyvä. Laajasti hyväksyttynä verkkosuunnittelun periaatteena voidaan pitää ”kolmen klikkauksen periaatetta”, eli kaikkien sivuston sivujen tulisi olla enintään kolmen klikkauksen takana (Pohjanoksa, Kuokkanen & Raahka, 2007, 127). Tätä sääntöä ei voi luonnollisesti noudattaa kirjaimellisesti, mikäli verkkodokumentin rakenne etenee esimerkiksi tarkoituksella kronologisesti. Hajanaista klikkailua tulisi kuitenkin välttää. Klikkailulla pitäisi aina olla eteenpäin kaatuva voima, eli toisin sanoen klikkausten tulisi synnyttää verkkodokumentin katsojassa halua dokumentin etenemiseen. (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010.)

Nielsen (1999) toteaa myös, että sivuston visuaalisen suunnittelun on tehostettava sivujen vuorovaikutteisuutta, eikä määriteltävä sitä. Tällä Nielsen tarkoittanee, että visuaalisuuden korostaminen ei voi olla sivuston suunnittelussa itseisarvona. Hieno ulkoasu ei ole niin tärkeää kuin sivujen helppokäyttöisyys. Visuaaliseen suunnitteluun panostaminen ei kuitenkaan tarkoita, että verkkodokumentin käytettävyys automaattisesti kärsisi. Päinvastoin silloin, kun verkkodokumentin ulkoasu on voimakas ja näyttävä, käytettävyyden toimivuus korostuu (Pohjanoksa, Kuokkanen & Raahka, 2007, 148). Sivuston suunnittelun tulisi sopia yhteen sisällön kanssa (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009). *Gaza Sderot* -dokumentin konseptina oli näyttää tietokoneruudulta kahta elokuvaa yhtä aikaa, mikä onnistuu selkeän ja toimivan käyttöliittymän ansiosta mielestäni hyvin.

Kuva 10. Israelin ja Gazan rajan eri puolilla elävien ihmisten elämää kuvaavassa *Gaza Sderot* -dokumentissa katsojan ruutu on jaettu kahtia. Vasemmalla puolella ovat Gazasta kertovat videopätkät ja oikealla Israelin Sderot-kaupungista kertovat videot.

6.2 Valinnanvapaus katsojalle

Mitä enemmän asetat dokumenttiisi rajoitteita, sitä enemmän se haittaa sen käyttöä. Niinkin pieni asia, kuin äänenvoimakkuuden säädön puuttuminen, voi saada ihmisen lopettamaan katsomisen, eivätkä he palaa sen pariin. (Puskala, henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2010.)

Mikäli verkkodokumentin katselija törmää ensimmäistä kertaa sivuilla vieraillessaan ongelmaan, esimerkiksi siihen, että videotiedostot eivät pyöri, hän ei välttämättä enää palaa sivuille. Internetissä surffailun tulisi sujua jouhevasti. Verkkodokumentin tulisi toimia yleisimmillä selaimilla, se ei saisi olla kooltaan liian raskas keskivertokoneen pyöritettäväksi, eikä dokumentin katselun tulisi edellyttää monimutkaisten ohjelmien lataamista. Tämä edellyttää dokumentin tekijöiltä dokumentin ahkeraa koekäyttöä.

Tärkeää tuntuu olevan myös, että yleisölle tarjotaan vaihtoehto siihen, miten elokuva halutaan katsoa. Katsojalle on hyvä antaa vaihtoehto katsoa dokumentti kokonaisuena, tai episodeittain, matalalaatuisena, tai korkealaatuisena (Gaylor, henkilökohtainen tiedonanto 15.12.2009).

Gaza Serdotin ja *Prison Valley*n tekijät uskovat myös, että katsojalle täytyy antaa valinnanvapaus myös elokuvan interaktiivisuuden suhteen. Vaikka verkkodokumentti antaa mahdollisuudet multilineaariseen tarinankerrontaan ja interaktiivisuuteen, katsojalle tulisi silti antaa mahdollisuus katsoa elokuvaa haluamallaan tavalla

Ehkä jotkut haluavat katsoa elokuvan ensin kokonaisuena. jotkut taas haluavat katsoa osan, keskustella siitä ja sen jälkeen palata tarinaan. Me annamme kuitenkin katsojalle mahdollisuuden katsoa elokuvan haluamallaan tavalla. Se on vain kysymys valinnanvapaudesta. Jos et pidä interaktiivisuudesta, voit katsoa elokuvan normaalina, kokopitkänä elokuvana. (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

6.3 Rahoitus verkkodokumentin ongelmana

Suurimpia kysymyksiä verkkodokumentin tulevaisuudesta on sen rahoitus. Ei ole realistista olettaa, että suurta yleisöä koskaan kiinnostaisi maksaa verkkodokumentin katsomisesta. Ihmiset ovat tottuneet käyttämään internetiä ja useimpia sen palveluista ilmaiseksi. Koska pääsymaksun kerääminen verkkodokumenttien yleisöltä tuskin tulee yleistymään, on projekteilla luonnollisesti vaikea kerätä rahoitusta.

Asiasta on keskusteltu kansainvälisesti 1,5 vuotta. Kaikki tietävät, että verkkoon tullaan tekemään myös pitkiä dokumentteja ja koko verkon ja television suhde on muuttumassa. Nyt pitäisi kehittää uusia rahoittamisstrategioita. Voitaisiin ajatella, että esimerkiksi Ylellä olisi rahaa, joka on suunnattu nimenomaan verkkoon tehtäville dokumenteille. Nyt oikeastaan missään tv-yhtiössä ei ole olemassa omaa verkkodokumenttien tuotantoon suunnattua rahastoaan. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Internetissä julkaisu ei tarkoita sitä, että dokumentin tuotanto olisi halpaa. Perinteisten dokumenttien työryhmän jäsenten, kuten ohjaajien, tuottajan, kuvaajien ja leikkaajien lisäksi verkkodokumentti työllistää myös uuden median ammattilaisia, kuten verkkosuunnittelijoita, graafikkoja, Flash- ja html-koodaajia ja ohjelmistokehittäjiä. Ranskalais-saksalaisen Arte.tv:n tuottama *Gaza Sderot* oli ensimmäisiä, ensisijaisesti vain internetissä julkaistavia verkkodokumentteja, mitä rahoitettiin kohtuullisen suurella rahamäärällä. *Gaza Sderot* työllisti täysipäiväisesti 30–40 hengen työryhmän kolmeksi kuukaudeksi. Dokumentin todellinen budjetti oli 350–400 tuhatta euroa. (Bernstein, Brachet, *Web as first platform* -seminaari 2009.)

Koska Suomessa verkkodokumentarismi on vielä lapsenkengissään, ei rahoituskanaviakaan juuri ole olemassa (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010). Koska verkkodokumentit eivät ainakaan vielä liiemmin houkuttele mainostajia, voidaan olettaa, että esimerkiksi Suomen tv-kanavista mahdollisuus kalliiden verkkodokumenttien tuottamiseen on tällä hetkellä käytännössä ainoastaan Yleisradiolla.

7 OMA DOKUMENTTIPROJEKTI – NOTES FROM PALESTINE

7.1 Dokumentin aihe

Käsittelen seuraavaksi verkkodokumentarismia opinnäytetyöni tuoteosan kautta. Tuoteosa on Sonja Hyppäsen kanssa toteuttamani dokumentti *Notes from Palestine*.

Dokumentissa seurattiin kolmen palestiinalaisen muusikon elämää ja musiikin tilaa Palestiinassa. Videoepisodeissa seurattiin muusikoiden harjoittelua, esiintymistä, työntekeä ja heitä opettamassa musiikkia. Dokumentin tavoite oli esittää Länsirannan sitä puolta, jota suomalaiset eivät usein uutisissa näe. Alueelta toimitetaan päivittäin valtava määrä uutisia, mutta ne käsittelevät suurimmaksi osaksi palestiinalaisten ja israelilaisten välistä konfliktia, miehitystilannetta ja sotaa. Uutisten vastaanottajille muodostuu alueelta vääristynyt ja negatiivinen kuva. Ihmisten arki jää pimentoon suurelta yleisöltä. Halusimme tehdä musiikkiaiheisen dokumentin alueelta, koska ajattelimme musiikin olevan helppo tie lähestyä dokumentilla niitäkin ihmisiä, jotka kokevat Lähi-idän konfliktin kaukaisena ja vieraana aiheena.

7.2 Dokumentin tekoprosessi

Tapasin dokumentin päähenkilöt, Jadal-yhtyeen jäsenet, Betlehemissä keväällä 2009. Jo tuolloin mielessäni oli idea musiikkiaiheisen dokumentin toteuttamisesta opinnäytetyöni tuoteosana. Kuvasin koemielessä Jadalin esiintymässä keikalla ja haastattelin yhtyeen kitaristi Victoria. Pyysin, voisinko kuvata heidän elämäänsä, mikäli syksyllä tulisin Länsirannalle uudestaan. Yhtyeen jäsenet suhtautuivat ehdotukseen positiivisesti ja idea jäi hautumaan.

Dokumentin näkökulma hioutui syksyyn 2009 mennessä. Jutellessani muusikoiden kanssa selvisi, että he opettavat musiikkia aktiivisesti ja ovat huolissaan Palestiinan musiikkikulttuurin tulevaisuudesta. Vuosikymmeniä jatkunut palestiinalaisalueiden

miehitys on tehnyt musiikin harrastamisen mahdolliseksi vain harvoille etuoikeutetuille. Soitonopettajia ei ole, eikä ihmisillä ole aikaa eikä rahaa musiikin harrastamiseen. Muusikon ammatilla ei elä, ja pelkästään Länsirannan rajojen sisällä esiintyminen on vaikeaa rajoitetun liikkumisen vuoksi. Perinteinen musiikki unohtuu ja musiikillista tyhjiötä täyttää massatuotettu arabipop. Tavoitteena oli erityisesti pyrkiä kuvaamaan Jadal-yhtyeen työtä palestiinalaisen musiikkikulttuurin säilyttämisen eteen.

Sain työparikseni toisen Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijan, Sonja Hyppäsen. Alun perin lähtökohtanamme oli tehdä aiheesta puolituntinen tv-dokumentti. Synopsista tarjoihtiin mahdollisille julkaisijoille. TV1:n Aamu-tv osti eräästä dokumentin käsittelemästä aiheesta viisiminuuttisen tv-insertin, mutta puolituntiselle dokumentille ei löydetty julkaisijaa. Dokumentin suunnittelua jatkettiin siitä huolimatta.

Syys–lokakuussa 2009 kuvasimme Länsirannalla noin 30 tuntia materiaalia dokumenttia varten. Tässä vaiheessa ajattelimme, että mikäli tv-julkaisijaa ei löytyisi, julkaisisimme dokumentin internetissä sellaisenaan, eli puolituntisena, tv:tä varten tehtynä dokumenttina.

Idea dokumentin muokkaamisesta verkkomuotoon muotoutui käytyäni 14.12.2009 Ylen järjestämässä seminaarissa *Web as first platform*. Seminaarissa käsiteltiin verkkoa dokumenttielokuvien julkaisualustana. Puhujina oli verkkodokumentarismien uranuurtajia ympäri maailmaa. Seminaarissa syntyneiden ajatuksien pohjalta aloimme ideoida oman dokumenttimme toteuttamista verkkomuodossa.

7.3 Dokumentin julkaisumuoto

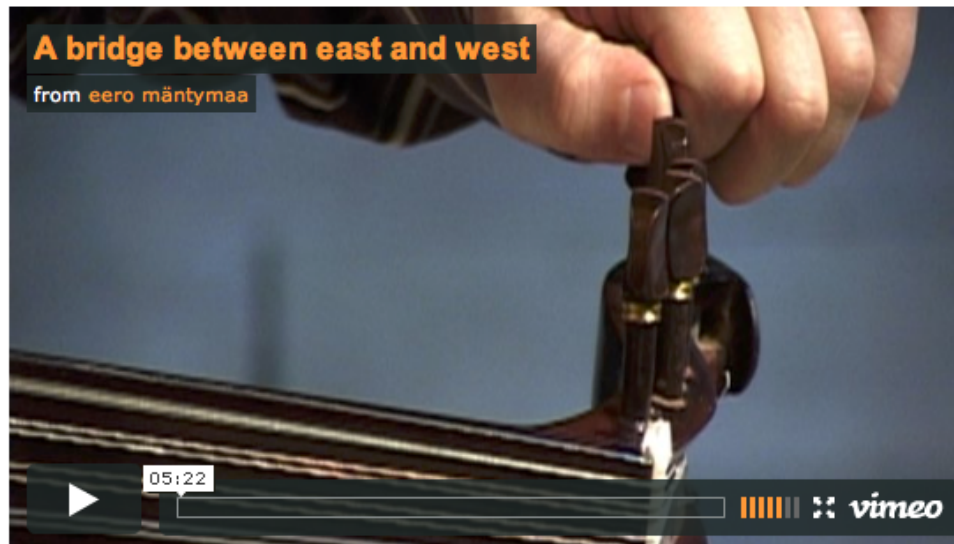
Notes from Palestine koostuu lyhyistä, 3–6 minuutin pituisista videojaksoista, jotka julkaistiin omilla verkkosivuillaan www.notesfrompalestine.com. Jaksoja julkaistiin yhteensä kuusi. Ensimmäinen osa julkaistiin 12.3.2010 ja viimeinen 5.4.2010.

Videomateriaali vaatii palvelimelta suuren määrän tilaa. Internet tarjoaa kuitenkin videotiedostojen julkaisuun runsaasti erilaisia sivustoja, joille voi ladata ilmaiseksi suurenkin määrän materiaalia. *Notes from Palestine* materiaali ladattiin kahdelle sivustolle, Vimeoan ja Youtubeen. Näistä ensisijaisena videopalveluna käytimme Vimeoa. Tämä johtui siitä, että Vimeo antaa enemmän vapauksia videoiden lataamiseen. Palvelu ei esimerkiksi aseta videotiedostoille pituusrajoitusta, niin kuin Youtube. Mielestämme Vimeo on myös sivustona katselijan kannalta helppokäyttöisempi, loogisempi ja tyylikkäämpi. Youtubeen materiaali ladattiin siksi, että Youtube on videopalveluna maailman käytetyin ja suosituin (Puskala, henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2010).

Aluksi mietimme sitä mahdollisuutta, että dokumentti vain ladataan videopalveluun sellaisenaan. Vimeoan ja Youtuben kaltaisissa videopalveluissa on mahdollista luoda videoilleen oman ”kanavansa”, jonka avulla tietyt videot voi keskittää omiin kokonaisuuksiinsa. Päätimme kuitenkin, että dokumenttia ei ainoastaan julkaistaisi videojakopalvelussa, vaan että materiaalia varten perustettaisiin omat verkkosivut. Ratkaisuun päädyttiin, koska tällä tavoin dokumentti sai oman, ainutlaatuisen verkkosoitteensa, ja saimme vapaat kädet muokata sivujen ulkoasusta mieleisemme. Olennaista oli myös, että näin dokumentilla oli selkeästi oma kotinsa, eikä se ollut vain hajanainen sarja eri videopalveluille ladattuja videopätkiä. Yksittäistä, selkeää linkkiä on helpompi jakaa ja mainostaa, kuin esimerkiksi suurta määrää Youtubessa olevia videoklippejä (Puskala, henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2010). Videot ladattiin Vimeoan, josta käsin materiaali upotettiin varsinaiselle sivustolle. Vimeoasta ja Youtubesta videoita voi helposti myös jakaa muihin osoitteisiin. Videon soittimesta voi helposti kopioida koodinpätkän, jonka avulla kuka tahansa voi upottaa videon halutessaan esimerkiksi blogiinsa.

A bridge between east and west

By EERO | Published: MARCH 26, 2010

Jadal is an active group of Palestinian musicians. When Victor, Wasim and Joseph have freetime from their daily routine, they rearrange old songs and compose new material.

Kuva 11. Vimeoon ladatun videotiedoston upottaminen omille sivuille on yksinkertaista. Videosoitin on selkeä ja siitä löytää helposti tarvittavat ominaisuudet, kuten kuvaruudun suurentamisen ja äänenvoimakkuuden säädön.

Videoita julkaistiin kaksi viikossa. Julkaisutahdista haluttiin sopivan intensiivinen, jotta sivujen seuraajien mielenkiinto pysyisi yllä.

Itse verkkosivut luotiin Wordpressillä. Wordpress on avoimeen lähdekoodiin perustuva sisällönhallintaohjelmisto. Päädyin Wordpressiin, koska kokemukseni verkkosivujen tekemisestä oli lähes olematon ja Wordpress tarjosi suhteellisen kivuttoman tien halutun näköisten kotisivujen luomiseen.

Notes from Palestine ulkoasusta tehtiin hillitty ja yksinkertainen. Navigaatioon ei haluttu suurta määrää sivuja, vaan sisältöön pyrittiin jättämään vain olennainen. Sivujen yläpalkista tehtiin logomainen, sen haluttiin viestittävän sivuilla vierailijalle jotain projektista jo ennen kuin varsinaiseen sisältöön on tutustuttu. Otsikko, ingressi ja aloitussivun tietolaatikko kertovat sivulle tulevalle heti, mistä sivustossa on kysymys.

Kuva 12. *Notes from Palestine* ulkoasun symboliikka pyrkii viestittämään dokumentin sisällöstä.

7.4 Julkaisutavan vaikutus dokumentin jälkituotantoon

Käytännössä julkaisu internetissä tarkoitti dokumenttimme kannalta seuraavia asioita. Dokumentin rakenteen puolesta merkittävin päätös oli, että kuvaamamme videomateriaali leikattiin lyhyiksi, 3–6-minuuttisiksi episodeiksi yhden puolituntisen sijaan. Tarkoituksena oli, että episodit toimisivat itsenäisinä kokonaisuuksinaan, jotka voisi halutessaan katsoa myös nonlineaarisisessa järjestyksessä. Ratkaisuun päädyttiin ennen kaikkea siksi, ettei katsomiskokemus olisi yleisölle liian raskas. Valittu muoto vaikutti dokumentin jälkituotantoon suuresti. Episodit oli leikattava niin, että jokainen jakso toimisi omana kokonaisuutenaan. Jaksojen tulisi pysytellä tiukasti omissa valituissa teemoissaan ja joka jaksolla olisi oltava oma, toimiva draaman kaarensa.

Verkossa julkaisu antoi käyttöön myös joitakin jälkituotantoa helpottavia työkaluja. Esimerkiksi dokumentin päähenkilöiden esittely sijoitettiin omalle sivulleen. Näin dokumentin päähenkilöitä, Jadal-yhtyettä, ei tarvinnut esitellä itse videomateriaalissa. Verkkosivuille pantiin myös jokaisen videojakson yhteyteen pieni johdanto, joka

pohjusti videossa esitettävää sisältöä. Tämä antoi siinä mielessä vapautta, että jokaisen videoepisodin alussa ei tarvinnut pohjustaa ja selittää jakson tapahtumia. Keskimäärin viiden minuutin pituisissa jaksoissa tämä olisikin ollut turhan suuri rajoite.

7.5 Dokumentin levittäminen verkossa

Dokumentin mainostamiseen käytettiin niitä ilmaisia keinoja, mitä internetillä on tarjolla. Linkkiä verkkosivuille levitettiin lähipiiriin Suomeen, Länsirannalle ja muihin maihin lähinnä Facebookin ja sähköpostin avulla. Linkkiä pyrittiin levittämään Suomessa yhteisöille, joiden ajateltiin olevan kiinnostuneita dokumentin aiheesta. Näitä olivat esimerkiksi Vasemmistonuoret, Vihreä lanka -lehti, Arabikansojen ystävyysseura, Damaskos-instituutti ja Suomen Lähi-idän yhdistyksen ystävät. Jokaista kohdetta lähestyttiin henkilökohtaisen sähköpostin avulla. Huomasimme, että pelkästään tällainen linkin levittäminen vaatii suurta työmäärää. Tulokset olivat kuitenkin todennäköisesti paremmat kuin jos linkkiä olisi vain umpimähkään jaeltu kaikkialle ilman täsmällistä saatekirjettä. Jokainen taho, jolle sähköpostia lähetettiin, myös vastasi yhteydenottoon.

Tehokas tapa levittää dokumenttia verkossa on olla yhteydessä seurattujen blogien ylläpitäjiin. Jos linkki dokumenttiin mainitaan blogissa, jota tuhannet ihmiset seuraavat aktiivisesti, toimii tämä tehokkaana mainoksena elokuvalla. Näiden blogien sisällön tulisi tietysti olla lähellä dokumentin aihetta.

Kuva 13. *Notes from Palestine* arabialaista kulttuuria ja politiikkaa käsittelevän The Arabist -blogin sivulla. Merkintä toi verkkodokumentille päivän aikana noin sata uutta katselijaa.

7.6 Tuotannon jälkianalyysi

Meille oli alun perinkin selvää, että muokatessamme jälkituotantovaiheessa dokumenttiamme verkossa julkaistavaan muotoon, toimimme tavallaan käänteisessä järjestyksessä. Dokumentin muodon ja julkaisualustan tulisi olla selvillä heti tuotannon suunnittelun alkuvaiheista lähtien (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010). Analysoin seuraavaksi sitä, miten hyvin *Notes from Palestine* mielestäni toteutui verkkodokumenttina ja listaan niitä asioita, jotka olisi ollut parempi toteuttaa toisin.

Mikäli tiedossamme olisi alusta asti ollut, että dokumentin muoto tulee olemaan sarja lyhyitä jaksoja yhden pitkän sijaan, olisimme luonnostelleet näitä episodeja jo ennen kuvauksia. Nyt leikkausvaiheessa suureksi ongelmaksi tuli ensinnäkin päättää, mitkä dokumentin teemat rajataan omiksi episodeikseen, ja miten leikata jokaisesta episodista oma, selkeän draaman kaaren omaava kokonaisuutensa. *Notes from Palestinen* lopputuloksesta mielestäni näkee, että se on pikemminkin verkkodokumentin muotoon

väännetty perinteinen, puolituntinen dokumentti, kuin oikea internetin ehdoilla ja ensisijaisesti internetiä varten tehty verkkodokumentti.

Verkkodokumentin yksi tärkeimmistä ominaisuuksista, eli interaktiivisuus, ei juuri toteudu *Notes from Palestinessa*. Katsojalla on luonnollisesti mahdollisuus päättää navigoinnistaan ja siitä, missä järjestyksessä hän haluaa videoepisodit katsoa, mutta muuten katsojan toimintamahdollisuudet ovat dokumentissa pienet. Dokumentissa ei myöskään ole multilineaarista tasoa, eli siinä ei ole useampia rinnakkain eteneviä tarinoita. Vaikka episodit toimivatkin melko hyvin itsenäisinä kokonaisuuksinaan, dokumentin rakenne on melko lähellä perinteistä lineaarisesti etenevää dokumenttia.

Katsojalle annetaan mahdollisuus episodien kommentointiin, mutta varsinaista foorumia ei *Notes from Palestinessa* ole. Mikäli verkkosivuillaan haluaisi tapahtuvan hedelmällistä keskustelua, olisi tämä oleellinen ominaisuus. Foorumin pystyttäminen sivuille olisi kuitenkin ollut vaatinut kohtuuttoman paljon verkko-ohjelmointiin perehtymistä. Ajattelimme myös, että pienimuotoisessa ja pienen yleisön verkkodokumentissa foorumi ei ole ehdottoman tärkeä elementti. Mikäli katsojaluvut kasvaisivat erittäin suuriksi, foorumin lisäämistä sivuille tulisi harkita uudelleen.

Notes from Palestinen jaksoissa puhutaan enimmäkseen englantia, joten jaksot tekstitettiin suomeksi. Koska dokumentti kuitenkin haluttiin tehdä mahdollisimman laajalle yleisölle, *Notes from Palestinen* verkkosivuilla käytetty kieli on englanti. Dokumentin kääntäminen useille eri kielille luonnollisesti kasvattaa sen potentiaalista yleisöä. Näin ollen olisi erittäin tärkeää, että *Notes from Palestinessakin* olisi mahdollisuus vaihtaa kieltä ainakin suomen, englannin ja arabian välillä. Tämä kuitenkin edellyttäisi suurta työtä.

Koska työryhmämme käsitti ainoastaan kaksi henkeä ja budjettimme oli pieni, oli *Notes from Palestine* verkkodokumenttina varsin pienimuotoinen. Tuotanto osoitti hyvin selkeästi, kuinka suurta työtä ja kuinka laajaa eri alojen osaamista verkkodokumentin työstäminen edellyttää. Vertailun vuoksi viidelle eri kielelle käännetyn, 80 videojaksoa, monitasoisen navigointijärjestelmän, karttoja, ja toimivan keskustelufoorumin

sisältävän *Gaza Sderot* -dokumentin työryhmä oli 30–40 henkeä ja budjetti 350–400 tuhatta euroa (Bernstein & Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009). Internet julkaisualustana tarjoaa dokumentille paljon erilaisia tapoja toteuttaa sisältöä. *Notes for Palestine*en olisi voinut esimerkiksi lisätä videoita tukevaa ja taustoittavaa materiaalia vaikkapa yksinkertaisten Flash-animaatioiden, tai karttojen avulla. Tällainen ei kuitenkaan ollut mahdollista, koska toteutuneessa muodossaan *Notes from Palestine* oli varsin työläs projekti kahden henkilön toteutettavaksi.

Aikavälillä 12.3.2010 – 3.5.2010 *Notes from Palestine*en videoepisodit ovat keränneet noin tuhat katsojaa. Verkkosivuilla on tässä ajassa vierailtu noin 1 600 kertaa, joista yksilöllisiä, eli tietokoneilta tehtyjä vierailuja on noin puolet. Määrä on pieni televisiossa hyvään katseluaikaan tulevan dokumentin katsojalukuihin verrattuna. Tulos kuitenkin osoittaa, että verkkodokumentille on mahdollista kerätä suhteellisen pienelläkin vaivalla yleisöä. On myös muistettava, että dokumentin julkaisu on vasta aluillaan. Dokumentin linkin johdonmukainen levittäminen eri tahoille, kuten medialle ja blogeihin, tulee jatkumaan tulevaisuudessakin. Mahdolliset festivaalikerrokset ja tv-esitykset tuovat sivuille lisää väkeä, mikä edelleen ruokkii dokumentin löydettävyyttä.

Vaikka *Notes from Palestine* ei olekaan verkkodokumenttina täydellinen, päätös julkaista dokumentti verkossa puolustaa paikkaansa vahvasti. Jo pelkästään se, että dokumentin voi teoriassa nähdä missä päin maailmaa tahansa, on mielestäni korvaamatonta. Netissä julkaistu elokuva tavoittaa verkossa suuremman määrän erilaisia ihmisiä, ja verkossa elokuvalla on mahdollisuus levitä laajemmalle kuin mihin sillä ikinä olisi televisiossa mahdollisuus (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010). Välittömästi videopätkän julkaisun jälkeen saamamme palaute esimerkiksi Länsirannalta osoittaa, että verkkodokumentti ylittää maantieteelliset esteet aivan eri tavalla kuin mihin perinteisemmät julkaisualustat kykenevät. Myös se, että verkkodokumentin ei teoriassa tarvitse päättyä ikinä, on kiehtova ajatus. Mikään ei estä dokumentin muokkaamista ja kasvattamista. Voidaan ajatella, että nyt julkaistu www.notesfrompalestine.org on versio 1.0, joka voi tulevaisuudessa päivittyä joksikin aivan muuksi.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkielmani lähtökohtina olivat seuraavat kysymykset: Miten verkossa julkaisu muuttaa dokumentin tekoprosessia? Miten elokuvaa kannattaa levittää? Miten journalistisen dokumenttielokuvan julkaisu verkossa vaikuttaa dokumentin muotoon ja sisältöön?

Koska internet on täysin erilainen julkaisualusta televisioon ja elokuvateatteriin nähden, ei verkkodokumentin ja perinteisen, lineaarisen dokumentin vertailu toisiinsa ole oikeastaan edes mielekäästä. Verkkodokumenttia pohtiessamme olisikin mielestäni järkevää unohtaa perinteisen dokumenttielokuvan säännöt ja normit ja tutkia asiaa puhtaalta pöydältä. Dokumenttielokuvan julkaisualustan muuttuessa dokumentin käyttötavat ja tavoitteet on määriteltävä uudestaan.

Verkkodokumentti ei ole samalla tavalla riippuvainen maantieteestä kuin perinteinen dokumentti. Multilineaaristen ja interaktiivisten elementtiensä vuoksi internet tarjoaa julkaisualustana elokuvalla mahdollisuuksia, joita ei aiemmin ole ollut tarjolla. Internetistä on tullut olennainen osa dokumenttielokuvan evoluutiota.

Verkkodokumentti hakee parhaillaan muotoaan. Uskon, että verkkodokumentti tulee kuitenkin löytämään vakiintuvat käytäntönsä lähitulevaisuudessa. Joitakin näistä käytännöistä on havaittavissa jo nyt. Tällä hetkellä dokumentille leimallista on episodimainen, lyhyisiin jaksoihin perustuva rakenne, multilineaarisuus tarinankerronnassa ja yleisön aktiivinen rooli dokumentin käyttäjinä ja dokumentin sisällön kommentoijina. Se, että yleisö osallistuu dokumentin sisällön tuottamiseen, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että dokumentaristin työtä ollaan säilyttämässä yleisön harteille.

Internetelokuvan alkuaikojia leimannut kotikutoisuus ja huonolaatuisuus on saanut rinnalleen visuaalisesti näyttävän ja suurella rahalla tehdyn. Uskon verkkodokumenttien kehittyvän tähän suuntaan tulevaisuudessakin. Oman dokumenttiprojektini työstäminen antoi selkeän kuvan siitä, kuinka suurta työtä, ja kuinka laajaa osaamista verkkodokumentarismi voi vaatia. Verkkodokumentarismi tarvitsee eri alojen ammattilaisia aivan samalla tavalla kuin perinteinenkin dokumentarismi. Vanha

tuotantotiimi vain saa lisäyksen verkko-ohjelmoijista, suunnittelijoista, graafikoista, ja muista uuden median ammattilaisista.

Yksi oman projektini synnyttämistä havainnoista oli se, että vaikka internet on käytännössä helpottanut ja madaltanut videomateriaalin julkaisua, oli oma henkilökohtainen julkaisukynnys silti erittäin korkea. Alexandre Brachetin huomio kuvaa tätä hyvin:

Meidän on oltava hyvin varovaisia siitä, mitä nettiin panemme. Internet ei ole kaatopaikka. Emme myöskään voi sanoa, että Internet on ainoastaan nuorten media, eikä meidän sen vuoksi pitäisi ajatella, mitä kaikkea sinne laitamme. Internet on nyt päämedia. (Brachet, *Web as first platform* -seminaari 14.12.2009.)

Kun internetiin jotakin lataa, tulee pitää mielessä, että ladattu materiaali on verkossa mahdollisesti ikuisesti. Internetissä julkaistuna dokumentti on pysyvästi ja helposti saatavilla, toisin kuin dokumentti, joka esitetään muutaman kerran televisiossa. Voikin olla täysin mahdollista, että esimerkiksi oma projektimme *Notes from Palestine* alkaa jostain syystä kerätä paljon katsojia esimerkiksi kahden vuoden päästä. Dokumentin julkaisijalle tämä asettaa tietynlaisia vaatimuksia. Dokumentin keräämään yleisöön tulisi pitää yhteyttä ja vastata nouseviin kysymyksiin. Verkkodokumentin ylläpitäjä on vastuussa sivustonsa sisällöstä, mikä tarkoittaa aktiivista moderointia sivun poistamiseen saakka. On mielestäni väärin olettaa, että työnsä vakavasti ottava dokumentaristi voisi ottaa internetissä julkaisun tv:tä keveämmin perustein.

Multilineaarisuus ei tarkoita dokumentin perimmäisen tavoitteen, eli tarinan kertomisen hylkäämistä. Uusimmat verkkodokumentin kokeilut osoittavat, että klassisen tarinankerronnan ja draaman sisällyttäminen verkkodokumenttiin on myös mahdollista. Esimerkiksi *Prison Valley* on dokumenttielokuvana tyyliltään hyvin perinteisen, pitkän dokumentin kaltainen. *Prison Valleyn* kohdalla voidaan jo puhua verkkoon ensisijaisesti tehdystä, kokopitkästä dokumenttielokuvasta.

Historia on osoittanut, että uusi ei aina korvaa vanhaa, vaan usein tulee sen rinnalle. En usko, että verkkodokumentti olisi vetämässä mattoa perinteisen elokuvateatteriin tai

televisioon tehdyn dokumentin alta. Perinteisen, kokopitkän dokumentin katsominen valkokankaalta on elämys, jollaista verkko ei ainakaan vielä tarjoa. Toisaalta internetin dokumentarismien kentälle tuomia mahdollisuuksia ei voida viedä televisioruutuun tai elokuvateatteriin. Julkaisualustat eivät kilpaile keskenään olemassaolostaan (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010). Päinvastoin, uskon verkkodokumenttiprojektien olevan tulevaisuudessa tiiviisti riippuvaisia tv:n, teatterin ja muun median vetoavusta. Hyvin toteutettu verkkodokumentti voi pärjätä yksinkin, mutta medioiden yhdistäminen ja hyödyntäminen markkinoinnissa ja julkaisussa tuo dokumentin äärelle varmasti monipuolisemman ja monipuolisemman yleisön.

Verkkodokumentarismilla tulee olemaan edessään vielä monia esteitä. Näistä olennaisimpia on rahoituskysymys, johon vakiintunutta ratkaisua ei vielä ole. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa este verkkodokumenttien yleistymisen ja lajin kasvamisen tiellä. Tulee muistaa, että koska perinteinen, lineaarisesti etenevä pitkä elokuva ei toimi hyvin verkossa, monen dokumentaristin intresseissä ei ole verkkodokumentti alun perinkään. Monet dokumentaristit odottavat dokumentin esituotantovaiheesta lähtien hartaasti dokumenttinsa ensi-iltaa elokuvateatterissa. (Haase, henkilökohtainen tiedonanto 12.2.2010.) Perinteistä, pitkää dokumenttielokuvaa tekevät dokumentaristit tulevat varmasti tulevaisuudessakin tekemään dokumenttinsa elokuvateatteriesitykset mielessään. Uskon kuitenkin, että tulevaisuudessa etenkin tietyt dokumenttityypit, kuten ajankohtaiset seurantadokumentit, tai opetustarkoitukseen tarkoitettut dokumentit, tulevat löytämään internetistä ensisijaisen julkaisualustansa.

Kun määritellään sitä, mitä verkkodokumentarismi on, on määriteltävä uudestaan myös dokumenttielokuvan yleisön rooli. Mielestäni merkittävin muutos tässä on yleisön siirtyminen passiivisesta vastaanottajasta interaktiiviseksi toimijaksi. Ajatus ei ole uusi, yleisön interaktiivisuus on ollut keskustelun kohteena jo 1990-luvulta lähtien. Keskustelu on kuitenkin juuri nyt ajankohtaisempaa ja mielenkiintoisempaa kuin koskaan. Kehittyvä tietotekniikka, nopeutuva internet, monipuoliset verkkopalvelut ja sosiaalinen media madaltavat julkaisun kynnyksiä ja mahdollistavat mediasisältöjen levittämisen ja toisiinsa yhdistämisen ennen näkemättömällä tavalla. Internetin kykyä edistää sananvapautta ja demokratiaa on kritisoitu suuresti, koska internetyhteydet ja tietokoneet ovat edelleen enimmäkseen maailman hyväosaisten tavoiteltavissa. Jos

kuitenkin verrataan nykytilannetta siihen, kuinka raskas ja kallis prosessi pienen videopätkän julkaiseminen vielä kolme vuosikymmentä sitten oli, voidaan todeta, että maailma on tässä suhteessa muuttunut. Uskon, että se kuva, jota esimerkiksi dokumenttielokuva meille todellisuudesta välittää, muuttuu tulevaisuudessa moniäänisemmäksi ja demokraattisemmaksi. Historian tulkinta ei jää ainoastaan pienen ihmisjoukon näkökulmien varaan. Kun ajatellaan dokumentarismien tehtävää nykyhetken taltioinnissa jälkipolville, internet tarjoaa mahdollisuuden aivan uudenlaiseen avoimuuteen. Esimerkiksi suomalaisen *Lönnrot 2017* -projektin, jossa kerätään tuhat tarinaa Suomesta, suunnitellaan jatkuvan hamaan tulevaisuuteen. (Vehkalahti, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2010.)

Mielestäni ihmisten tulisi osallistua, koska he voivat. Se on mahdollisuus saada moniäänisyyttä, jotta voisimme saada paremman kuvan siitä, mitä maailmassa todella tapahtuu. Media on, tiedätkö, hyvin kontrolloitua. Ehkä median luoma kuva tulee rikkaiden näkökulmasta, ehkä miesten, ehkä valkoihoisten. Kun useampi osallistuu, luotu kuva on lähempänä totuutta. (Brett Gaylor, henkilökohtainen tiedonanto 15.12.2009.)

Yleisö, dokumentaristit ja dokumenteissa kuvattavat henkilöt lähtevät toisiaan. Mikäli tulevaisuudessa tullaan näkemään paljon *Prison Valleyn* kaltaista verkkodokumentarismia, eli dokumentarismia, jossa yleisö, ohjaajat, ja dokumentin henkilöt keskustelevat keskenään, asettaa tämä mielestäni dokumentarismien välittämän ”totuuden” aivan uusiin mittasuhteisiin.

Totuudellista kuvaa maailmasta välittämään pyrkivän dokumentin objektiivisuus on aina näennäistä. Dokumenttia katsoessaan yleisö miettii niitä valintoja, joita ohjaaja on tehnyt saadakseen dokumentistaan haluamansa näköisen. Mikä osa on otettu mukaan, mitä on päätetty jättää leikkauspöydälle? Mitä on kysytty, ja mitä jätetty kysymättä? Välitetäänkö haastateltavien sanomiset niin kuin he tarkoittivat? Paljonko katsojaa johdetaan harhaan, kun dokumentista on haluttu viihdyttävämpi tai dramaattisempi? Jos haluamme muutakin kuin mielenkiintoisen katselukokemuksen, jos todella haluamme saada tietoa siitä, mitä todella tapahtuu, tai on tapahtunut, tarjoaa verkkodokumentarismi siihen aiempaa parempia työkaluja. Ainakin se tekee dokumentista prosessina läpinäkyvämmän.

LÄHTEET

Kirjallisuus:

Barry, Nora 2003. Telling Stories on Screens: A history of Web Cinema.

Verkkoartikkeli

<http://www.druidmedia.com/booksscripts/ahistoryofwebcinema.html>

Viitattu 3.3.2010).

Charmi, Ali 2007. Elokuva Internetissä: Katsaus elokuvaan verkossa sekä suunnitelma Uhripuu-elokuvan julkaisemisesta.

Stadia, Helsingin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Harries, Dan 2002. The New Media Book.

Lontoo: British Film Institute.

Hautakangas, Mikko 2008. YouTube: uusi media, uusi julkisuus?, Lähikuva 21/2008, s.8-26.

Turku: Lähikuva-yhdistys.

Hosseini, Melahat & Wakkary, Ron 2004. Museums and the web: Influences of Concepts and Structure of Documentary Cinema on Documentary Practices in the Internet.

Verkkoartikkeli.

<http://www.archimuse.com/mw2004/papers/hosseini/hosseini.html>

Viitattu 11.3.2010

School of interactive Arts and Technology, Simon Fraser University, Canada.

Keane, Stephen 2007. Cinetech: film, convergence and new media.

Houndmills: Palgrave.

Nielsen, Jacob 1999, Top ten Mistakes of Web Management. Alertbox.

Verkkoartikkeli.

<http://www.useit.com/>

Viitattu 5.3.2010.

Pasula, Susanna 2002. Verkkodokumentin ilmaisukeinot. Kummitus dokumenttielokuvan, valokuvan ja hypermedian risteyksessä.

Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos Pro-gradu -tutkielma.

Pohjanoksa, Iiro, Kuokkanen, Eevi, Raaska, Timo & Infro Oy 2007. Viesti verkossa: digitaalisen viestinnän käsikirja.
Juva: WS Bookwell Oy.

Wardrip-Fruin, Noah & Montfort, Nick 2003. The New Media Reader.
Cambridge and London: The MIT Press.

Julkaisemattomat lähteet:

Bernstein, Arik. Tuottaja, Alma-films. Esitelmä seminaarissa Web as First Platform 14.12.2009. Pasila.

Brachet, Alexandre. Tuottaja, Upian. Esitelmä seminaarissa Web as First Platform 14.12.2009. Pasila. Haastattelu 15.12.2009. Pasila.

Gaylor, Brett. Elokuvaohjaaja. Esitelmä seminaarissa Web as First Platform 14.12.2009. Pasila. Haastattelu 15.12.2009. Pasila.

Haase, Antti. Ohjaaja, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kehityspäällikkö. Luento seminaarissa Web as First Platform 14.12. Pasila. Puhelinhaastattelu 12.2.2010.

Puskala, Jarmo. Tuottaja, Wreckamovie. Luento seminaarissa Web as First Platform 14.12.2009. Pasila. Puhelinhaastattelu 19.1.2010.

Vehkalahti, Iikka. Dokumenttiprojektin tuottaja, Yle. Luento seminaarissa Web as First Platform 14.12.2009. Pasila. Puhelinhaastattelu 2.2.2010.

LIITE: Tutkielmassa tarkastelun kohteena olevien verkkodokumenttien www-osoitteet. Linkkien toimivuus tarkastettu 4.4.2010.

From Zero – Seurantatyyppinen verkkodokumentti maanjäristyksessä tuhoutuneen Italialaiskylän jälleenrakennuksesta.

<http://www.fromzero.tv/>

Gaza Sderot – Verkkodokumentti, jossa seurataan elämää rajan eri puolilla Gazassa ja Israelin Sderot kaupungissa.

<http://gaza-sderot.arte.tv/>

Interview project - David Lynchin road movie, jossa kuullaan tavallisten yhdysvaltalaisien tarinoita.

<http://interviewproject.davidlynch.com/www>

Journey to the end of Coal – Tutkimusmatka Kiinan hiilikaivosteollisuuteen.

<http://www.honkytonk.fr/index.php/webdoc/>

Kummitus kävi taloksi – Susanna Pasulan kuvista ja äänestä koostuva verkkodokumentti suomalaisista kummitustarinoista.

<http://www2.hs.fi/klik/kummitus2001/kummitus.html>

Lönnrot 2017 – Yleisradion Dokumenttiprojektin tuotannossa oleva dokumentti, missä tavoitteena on kerätä tuhat tarinaa Suomesta vuoteen 2017 mennessä.

<http://www2.token.fi/lonnrot/>

Notes from Palestine – Verkkodokumentti palestiinalaisten muusikoiden elämästä ja musiikkitaiteen tilasta Palestiinassa.

<http://notesfrompalestine.org/>

Prison Valley – Tutkimusmatka Yhdysvaltojen Coloradon osavaltion vankilateollisuuteen.

<http://prisonvalley.arte.tv>

Twitter revolution – Iran – Dokumentti, jonka mediasisältö koostuu kännykkäkameroilla ja ja webcameilla otetuista videoista ja kuvista. Dokumentti kertoo Iranin levottomuuksista ja iranilaisten taistelusta maansa demokratian puolesta.

<http://www.youtube.com/watch?v=sW2oy9c5NiM&skipcontrinter=1>

DOCLAB – IDFA:n (The International Documentary Film Festival Amsterdam) verk-

kodokumentteja esittelevä sivusto.
<http://www.doclab.org/projects>